

Ўзбекистон Республикаси Мустақиллик куни — 1991 йил 1 сентябрдан чиқа бошлаган

Муассислар: Ўзбекистон Республикаси Хотин-қизлар кўмитаси, Болалар жамғармаси ва «Соғлом авлод учун» Халқаро хайрия жамғармаси

ТАНСИҚ БАҲОР

ЗУЛФИЯ

Яна кўк тубида сайрайди
қушлар,
Яна кўҳна замин ям-яшил
кўрна.
Яна тандан кетди
мудрашу тушлар,
Яна ёшдек дилда ўйлар
минг турфа.

изтиробингни
Бир силкинши билан
отасан йироқ.
Хаёлинг етмаган, умид
тутмаган
Энг йироқ уфқлар келар
яқинроқ.

Гар ибора қадим, қофия
сийқа,
Аждод ўлмаслигин
ҳақиқати бу.
Баҳор дединг: бирдан
олам антиқа
Ва сенда энг ёлқин, тирик
бир туйғу.

Ва сен яна қалби оташга
тўлиқ,
Тоғни талқон қилгич
қудрат танингда —
Меҳнатга тушасан,
ҳосил ҳам бўлиқ,
Бу йил етилажак шонда
ақалли,
Заррача маҳсулинг
бўлиши аниқ.

Ёшингни, дардингни,

Биз нега Баҳорни, Наврузни бунчалар соғиниб, меҳр билан, интиқ бўлиб кутамиз?

Ахир, фаслларнинг ҳаммаси ҳам биз учун азиз-ку, байрамларнинг ҳаммаси уз номи билан байрам, қолаверса, тирик-лигимизнинг ўзи ҳам байрам...

Шундай экан, нега айнан баҳорга, Наврузга ёшу қари барчамизнинг меҳримиз, муҳаббатимиз, ошиқу шайдолигимиз узгача... Негаки, саррин шабадалар эсиб, табиатда жонланиш, униш, усиш, гуллаш жараёни кечаркан, бу ҳолат бизнинг қалбимиз, қиёфамизга ҳам кучиб утади. Баҳор файзу тароватидан ранг олган Оламга сеҳрланиб, ҳайратланиб боқарканмиз, жисман ва руҳан узимизни ешаргандек, тозаргандек, юксалгандек сезамиз... Бу баҳорий ҳис-туйулар ҳаётга булган шавқу-нишгекимизни тагин ҳам оширади, орзу-умидларимизга парвоз бағишлайди, ҳаёлчан бўлиб қоламиз, ҳаёт ва абдиёт, бахт ва муҳаббат ҳақида ўйлай-миз...

Менинг назаримда бу дамларда энг ёвуз одамнинг ҳам заҳил чехрасига қон югургандек бўлади, руҳи тиниқлашади, озгина муддатга бўлса-да, қинғир қилгиликлардан тийиллади... Фаслларнинг келинчаги, суюқлиси, ардоқлиси — Баҳорнинг энг муҳим ўзига хос жиҳати, афзаллиги, аҳамияти ҳам шунда — борлиққа, борлиқдаги ҳар бир майсага, дов-дарахтага, ҳар бир мавжудотга гузаллик ато этади!

Биз шу сабабдан ҳам баҳорни севамиз ва бу фойни оламда қанча муддат умргузаронлик қилмайлик, ҳамиша, ҳар гал уни соғиниб, интиқ бўлиб кутамиз...

Шарқнинг донишманд шоири, фалакиёт билимдонни, математиги Умар Ҳайем узининг «Наврузнома» асарига «Навруз» сузи биринчи марта зардуштийлик динининг муқаллас китоби (эр. авв. III-III аслар) «Авесто»да тилга олинганлигини кайд этади. «Авесто» — Урта Осиё Эрон, Озарбойжон ҳудудига яшаган халқларнинг маънавий, маданий, маънавий ҳаёти ҳақида маълумот берувчи муҳим манбалардан ҳисобланади. Демак, Баҳор бизнинг ажлодларимиз фикру ўйини, ҳайрату шавқини, меҳру муҳаббатини тортганига неча минг йилликлар бўлибди. Навруз байрам сифатида тилга олинган «Авесто»да инсон ҳаётининг мазмуни уч маънода мужассам топмоғи лозимлиги ҳам қайд этилган. Булар — яхши фикр, яхши суз, яхши ишлардир. Инсон бутун борлиги билан ўзида ана шу уч маънони устириб, камолга етказмоқ учун интилиб яшаши кераклиги ўқтирилади унда. Қадим ёлгорликлар яна шундан далолат берадиларки, Наврузда меҳнат гоьтда улугланган, бу кун айниқса, деҳқончилик, чорвачилик, ҳунармандчилик касб-корларининг ҳақиқий байрамга айланган. Шунга қура Навруз азал-азалдан баҳор байрамитина бўлиб қолмасдан, балки меҳнат, бунёдкорлик байрами сифатида эъзозланган, қадрланган.

Кексаларимизда «Баҳорнинг ҳар дами ганимат», — деган гап бор. Буни яна «Умрнинг ҳар дами ганимат», — деб айтилса ҳам сира хато саналмайди. Ва ниҳоят яна «Бу кўҳна дунёда инсон учун баҳор ҳам, умр ҳам ганимат», — дейилса-ку, нур устига аъло нурдир.

Улғур юртдошимиз ҳазрат Баҳовуддин Нақшбанд «Кунгил Олло таоллода, қул ишла бўлсин», — деган эканлар. Бу зоти комилнинг касб-корлари эса матога нақш солиш булган. Пайгамбар Алайҳиссалом ҳалисларидан бирида мусулмонларга қарата: — «Тангри сизларнинг ташқи куруншингиз эки молу-давлатингизга эмас, балки дилларингизга ва ишларингизга қараб баҳо беради», — дейилган. Мустақиллик пиллапояларидан далил олишмаётган мамлакатимиз тикланиш даврини бошидан кечираётган, тараққийёт эса уз-узидан қулга киритилмайди. Гузал, фаровон турмушга, бахт-саодатга фақат меҳнат, яна меҳнат ва яна меҳнат ту-файлигига эришиш мумкин.

Бахт сари элтадиган энг тугри йул ана шу. Меҳнат — ҳаёт куркига курк қушувчи энг улғур воситадир...

Бутун юртимизда Баҳор — Наврузи олам тантанаси. Вазирлар Маҳкамасида 11 март куни бўлиб ўтган Навруз байрамга тайёргарлик куриш ва уни утказиш ташкилий кўмитасининг мажлисида Президентимиз Ислам Каримов Навруз табиатнинг уйғониш айеми, орзу-умидлар рамзи, меҳнат ва бахт, меҳр-муруват, яхшилик ва эзгулик, дустлик байрами эканлигини алоҳида таъкиллади.

Келинг азиз юртдошлар, ҳар биримиз яхши фикру ниятларимиз, бисотимиздаги янг яхши сузларимиз, қўлимиздан келган қулғур ишларимиз билар энг қадимий ва миллий байрамимиз Наврузга пешвоз чиқайлик.

Дилбар САИДОВА

«ГУЛБАДАНБЕГИМ» МУКОФОТИ

Самарқанд шаҳар Боғишамол тумани ҳокимияти Оила йили муносабати билан «Гулбаданбегим» номидаги мукофотни таъсис этди. Туман тараққиётига ўз меҳнату интилишлари билан ҳисса қўшаётган хотин-қизлар бумукофотга лойиқ деб топилдилар. Байрамларга бой мартнинг тароватли кунларидан бирда танлов қилибди деб аниқланган ўн икки хотин-қизга туман ҳокими А. Тухтамуродов «Гулбаданбегим» сурати зарб этилган эсдалик нишони ва қимматбахо совгани тантанали суратда топширди.

— Темурийлар маликаси «Гулбаданбегим» танловини ҳар йили утказамиз ва март ойида ғолибларни аниқлаб мукофотлаймиз, — дейди Боғишамол тумани хотин-қизлар кўмитаси раисаси Барно Самиева.

ЎЗ МУХБИРИМИЗ

Хорижда маош ҳисобига кун куришса-да, иқтисодий жиҳатдан анча бақувват оилалар куп. Социолог оилалар шундай хонадонлардан айримларининг ички аҳволини ўрганиб чиқишди. Маълум бўлишича, бундай «тукилий»ка хонадон бекасининг тежамкорлиги туфайлигина эришилган экан. Америкалик уй бекалари ҳатто краддан оқаётган сувни ҳам тежаб ишлатишаркан. Улар учун нокерак нарсанинг ўзи йўқ. Ҳар буюмдан икки-уч мартаба фойдаланишади. Ҳатто болалари расм чизган қоғозларни ташлаб юборишмайди, уни қайсидир мақсадларда қўлашади. Лимон еки апельсин пучоқларидан хушбўй чой ёки уларни шакарлаб мазали конфетлар тайёрлашади. Тежамкорликлари туфайли яхши кийинишиб, яхши яшашади.

Хуш, бизда-чи? Олимларимизнинг ҳисоблаб чиқишича, хонадонларимизда исроф қилинадиган бир кунлик нон маҳсулотлари 400 килограмми ташкил этаркан. Шаҳардаги тоза сувнинг 21 фойизи ишлатилмасдан қуворларга оқиб кетади. Куп каватли биноларнинг умумий эшиклари яхши ёпилмаслиги туфайли бир суткада бекорга совурилатган иссиқликнинг урнини тулдириш учун 98 кило-

грамм кумир зарур буларкан. Агар бу ҳолни республикадаги шаҳар ва қишлоқлар мисолида олсак ҳамда қишнинг ҳар бир кунини 98 га купаитирсак, шубҳасиз жула катта рақам келиб чиқади! Биз уй бекалари-чи? Базан уйда нон бўлса-да, янги-сини олиб келамиз. Қотган нонлардан фойдаланишга ҳам гоҳо эринамиз. Нима учраса, шунини оламиз. Хуллас, ўйлаб-ўлчаб қилинмаган юмушларнинг бири иккинчисига қўшилиб кетаверади. Рузгордан барака кетади. Оила юритиш санъатини яхши билмаслигимиз яққол кузга ташланиб қолади.

Аслида, оила иқтисодини яхшилашнинг қулай усули пулни тежаш ва уни режа билан ишлатишдан иборат. Чунки, рузгор жамгармасини ҳуда-беҳуда сарфлавериш яхшиликка олиб келмайди. Тежам бўлмаса, оила даромади емирилади, бора-бора таназзулга ўт тутади. Оила бошлиқлари танг вазиятдан қутулиш учун бошқалардан қарз сурашга мажбур буладилар. Қарз сураш эса ута хижолатпазликдир. Жамгармани асраш ҳақида «Қобуснома» шундай ўғит беради: «Жам этгандан сунг яхши сақлагил ва ҳар иш учун уни қулдан бермагил, нединким сақламоқ йиғишдан кура мушкулдир. Агар керак вақтида зарур иш учун олиб харж этсанг, ҳаракат қилиб унинг урнини тулдирил.»

«Эркакнинг қули баракали» деган гап бор. Лекин, эрининг топиб келганини жой-жойига қўйиб сарфлаш орқалигина рузгорга барака киритишда аёлининг талбиркорлиги ниҳоятда зарур. Гарчи хонадонда эр киши «ҳазинабон» булгани чоғда ҳам, рузгор юритиш санъати аёл қули, аёлининг ақл-идроки билан амалга оширилади. Момоларимиз бу соҳада жула доно ва улда-бурро булганлар. Улар рузгорда «узилиш» бўлишига йўл қўйишмаган. Бунга эса режа билан иш юритиш туфайли эриш-

ганлар, албатта. Утган асрда яшаган олима Фаҳр-ул-Банотнинг «Оила сабоқлари» мажмуасида ҳам худди шу ҳақда сўз юритилган: «Бир хоним уйининг илора қилувида исроф этувчи бўлса, у эрини ранжитиши маълум. Узи ҳам торликка тушиб машаққат чекадур. Эр исроф қилувчи булганда ҳам хоним уни яхши тутга билувга ур-

энг керакисини харид қилган яхшироқ булар...

Оила даромадини оширишнинг яна бир усули ҳисоб-китоб билан рузгор тебратишдир. Манбаларда келтирилишича, таниқли физик Мария Кюри оила кургандан сунг харид қилган илк буюми дафтар булган. Дафтар муқовасига Кюри хоним узининг нозик қўллари билан «ҳисоб-китоб» деб ёзиб қуйган. Машҳур файласуф Эзюперри оиласида эса узгача аҳвол ҳукм сурган. Оила даромади майдаланиб, сунг катта идишга солиниб, оила аъзоларига маълум булган жойга қуйилган. Идишдан ҳар ким узига керакли пулни олаверган. Хонадон бошлигининг даромади катта бўлишига қарамай, идишдаги пул ярим ойга зурга етган. Японлар бу соҳада анча пишиқроқ, улар уй бекаларига куп чунтакли (озик-овқат, кийим-кечак, дам олиш кабилар учун) ҳаманлар бўлиши кераклигини тавсия этдилар. Аниқ ҳисоб-китобга асосланган немис халқининг батариб турмуш тарзи эса ҳаммага ҳавас уйғотади. Чиндан ҳам, рузгорни ҳисоб-китоб йўли билан тебратиш энг синналган ва самарали усулдир. Бу ҳолатда оила ҳаёти бир маромда кечадди, ҳазинада доимо пул булади. Демак, «сарф-харажат» дафтари тутишнинг ҳам афзал жиҳатлари куп экан. Яъни бундай дафтар оиладагиларни сабр-қаноатга ургатади, натижада исрофнинг олди олинади. Оила даромади шу тариқа қупая боради, рузгорга қут-барака оқиб киради.

Ҳар бир хонадон бекаси ўз уйи, ўз мулки, ўз рузгорининг барокоти учун доимо қайғуриб, оила даромадини оширишга эришмоқлари керак. Оиланинг молиявий фаолиятини яхшилашда эса иқтисодий билим, режа ва ҳисоб-китоб талбиркорлиги устивордир.

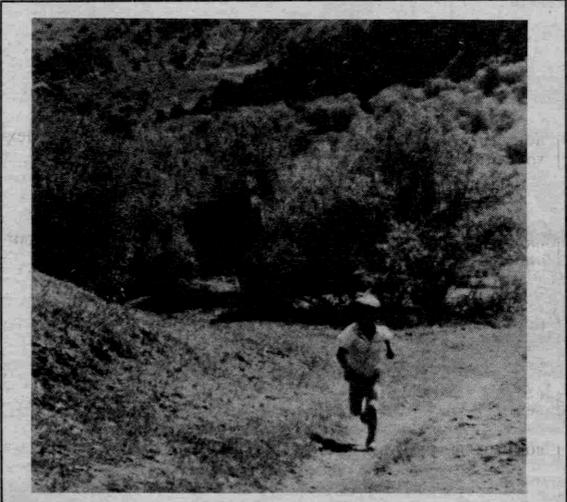
Гулчехра ЖАМИЛОВА

БАРАКА ЭРКАКЛАР ҚҮЛИДА...

борди аёл тежамкор бўлса, янада яхши!

гатмоғи, егуликларни ва бошқа нарсаларни режалаб тутмоғи керак. Донни йиққан донодир, дейдилар. Эрининг пулини машаққат ила топганини уйланган, исрофнинг зарарини билган хонимлар уй ичидаги нарсаларни режалаб тутадилар...

Айтилик, бир хонадонда анча-мунча жамгарма тушди. Энди уй эгаларининг эҳтиёжларини урганайлик. Оила бошлиғи узига бир сидра уст-бош олишни худди шу пайтга режалаштирган. Хонадон соҳибасига ҳам ишхонасида булажак тантана учун янги костюм, бир-иккита либослар зарур. Шунингдек, бир неча вақтдан бери ерда тахланиб етган китобларни жойламоққа махсус китоб жавони ва меҳмонхона деворига осилиш учун гилам харид қилиш ҳам режалаб қуйилган. Агар кузга тутилган нарсаларнинг ҳаммасини олиш лозим бўлса, яъни даромаднинг бир чакасиям қолмай сарфланади. Лекин, даромаднинг бир қисmini сақлаб қолиш мумкин-ку, ахир! Нима қилиш керак? Шундай пайтда «етти улчаб, бир кесмоқ»ликнинг ҳосияти катта. Дейлик, меҳмонхонага гилам харид қилиш кейинроққа сурилиб, унинг урнига хонадондагилар учун зарур булган китоб жавонини сотиб олган маълумроқдир. Е бўлмаса, кийим-кечакларни буткул янгилашдан кура

Литванинг собиқ президенти Альгирдас Бразаускас собиқ иттифок худудида юзага келган мустақил давлатларнинг нафақага чиққан айрим раҳбарларига қараганда ҳайлагина купроқ нафақа оларди. Унинг ойлик нафақаси бу республика президенти оладиган ойлик маошнинг ярмини ташкил этарди. Март ойидан бошлаб эса Литванинг собиқ президенти 3,5 минг лит (875 доллар) нафақа оладиган бўлди.

Литванинг янгида сайланган президенти Валдас Адамкус ҳам қариллик нафақасини олади. У ҳозир 71 ешда. У 40 йил АҚШда яшаб, ишлаб кексаётган чоғида узи учун етиб ортадиган турмуш шароитини яратган. Литва президентининг нафақаси 5 минг доллар булди, бу Россия президенти Борис Ельциннинг ойлик маошидан куп. Литвалик нафақахур раҳбарларга ҳавас қилса арзир экан.

Саратов вилоятидаги (Россия) Балакова шаҳри ҳокими А. Саурин яқин-орада шаҳарда исловатхона очилишини маълум қилди. Бундай қарорга келинганининг сабаблари-

ни изоҳлаб, у «фақат туманинг иқтисоди ва қишлоқ хужалик муаммолари билангина эмас, балки таносил касалликларига қарши кураш билан ҳам шуғулланишга мажбур»лигини таъкиллади. Дарвоқе, бу туман Россия буйича СПИД касаллиги тарқалишига кура энг олдинги уринларда бормоқда. Ҳокимнинг исловатхона очиш йўли билан ушбу муаммони қисман бўлса-да ҳал этишга қарор қилгани шаҳар кенгашида маълумланса, ҳокимият «янги корхона» қурилиши учун кредит ажратади. Кредитдан ўз вақтида тула қутилиш учун янги «корхона»да «меҳнат унумдорлиги» ҳокори бўлиши зарурлигини шаҳар ҳокими уйлаган бўлса, ажаб-мас!

Англиянинг машҳур «Манчестр Юнайтед» клубида тул сурадиган 22 ешли Дэвид Бэксемини билмайдиган футбол ишқибози топилмаса керак. Яқинда бу доврқли футболчи уйланди бошига бало орттирди. Тупсуранинг ишқи узига ухшаган юлдузлардан бири — «Спейз герлз» гуруҳининг хонандаси Виктория Аданга тушган эди. Минглаб ишқибозларнинг ҳайминини келтирган юлдузлар туйи

зур тантана билан утди. Шундан кейин орада Қоработир пайдо бўлди, яъни хонандага кунгил қўйган бир кимса Д. Бэксемни узлуқсиз таъкиб қилиб юрадиган бўлди. Рашиқ утида ёнган ағёр унга почта орқали футбoлчининг исм-шарифи уйиб ёзилган ўқ «совга» қилиб, бу билан узининг муҳиш ниятини билдирди. Ҳозир қувётургани шаҳар полицияси ўз ҳимоясига олган. Унинг кетидан тушган

кимсани ушлаб, шахсини аниқлаш имкони булгани йўқ.

1996 йили Белоруссияда ута оғир жиноятлар учун улим жазосини қўлаш керакми ёки бундай жазони бекор қилиш лозимми, деган масала халқ ҳукмига ҳавола этилган эди. Умум-халқ референдумида республика аҳолисининг аксарият қисми улим жазосини қўлашни дав-

еклаб овоз берди. Шу йили Белоруссиянинг суд органлари 29 нафар жиноятчига улим ҳукмини чиқарди ва 38 жиноятчи ана шу ҳукми асосида қатл этилди. 1997 йили олий ҳукмига лойиқ деб топилганлар сони 46 тага етди. Белоруссияда оғир жиноятга қўл урётганлар сони ошиб бораётгани суд органларининг қатъий чораларни қўлашга мажбур қилаётганини қуйидаги фактдан ҳам билса булади. Хусусан, утган икки йил мобайнида республика худудида атай қасд қилиб одам улдириш жинояти 2325 марта содир этилган.

Ҳиндистонда чиқадиган обрӯли «Ҳиндистон таймс» газетаси яқинда мамлакат ёшлари орасида узига хос суров утказди. Газета ёшларга: янги бош вазир қандай фазилатларга эга бўлиши керак ва у дунёдаги машҳур давлат арбобларидан қайси бирига ухшашини истардингиз, деган савол билан мурожаат этди.

Суров натижалари қўзғатилгандан ҳам гаройиб бўлди. Ҳиндистонлик ёшлар булажак бош вазирда уларни қуришни истаган энг асосий фазилат деб билдимдонлик ва росттуйликни эътироф этдилар. Ёшларнинг фикрича, бош вазир машҳур дав-

лат арбоблари Жон Кеннеди, Филел Кастро, Саддам Хусайн ва Британия қироличаси Елизавета II га ухшагани маъқул экан. Албатта, аксарият ҳиндистонлик ёшлар бу руйхат бошида Жавахирлал Неру номини тилга олишган.

АҚШнинг Швейцариядаги собиқ элчиси Ларри Лоуренснинг беваси Шели Лоуренс яқинда журналист А. Хоффингтонни ва «Нэшнл инквэйрер» газетасини судга берди. Журналист Ш. Лоуренс хоним қаҳдида унинг шаънига тетадиган хабарни тарқатганликда айбланади. Хабарда Ш. Лоуренс хоним бир пайтлар эрини чет элга элчи қилиш мақсадида АҚШ президентиликка номзод булган Б. Клинтоннинг сайлов комиссиясига анчагина маблағ утказган ва бу билан, газеталарда хабарда ёзилганидек, «муҳаббат» баҳари Билл»га «халис хизмат» кўрсатган. Собиқ элчининг беваси узига етказилган маънавий зарар учун журналист ва газетадан 25 миллион доллар жарима талаб қилмоқда. АҚШ президенти ҳали бу жанжалга муносабатини билдиргани йўқ.

«ГУЛБАДАНБЕГИМ»
МУКОФОТИ

Самарқанд шаҳар Богишамол тумани ҳокимияти Оила йили муносабати билан «Гулбаданбегим» номлидаги мукофотни таъсис этди. Туман тараққиётига уз меҳнату интилишлари билан ҳисса қўшаётган хотин-қизлар бу мукофотга лойиқ деб топиладилар. Байрамларга бой мартнинг тароватли кунларидан бирида танлов ғолиби деб аниқланган ун икки хотин-қизга туман ҳокими А. Тухтамурадов «Гулбаданбегим» сурати зарб этилган эсдалик нишонни ва қимматбаҳо совғани тантанали суратда топширди.

— Темурийлар маликаси «Гулбаданбегим» танловини ҳар йили утказамиз ва март ойида ғолибларни аниқлаб мукофотлаймиз, — дейди Богишамол тумани хотин-қизлар кумитаси раисаси Барно Самиева.

ЎЗ МУХБИРИМИЗ

Хорижда маош ҳисобига кун куришса-да, иқтисодий жиҳатдан анча қабувват оилалар кун. Социолог оилалар шундай хонадонлардан айримларининг ички аҳволини урганиб чиқишди. Маълум бўлишича, бундай «тукилик»ка хонадон бекасининг тежамкорлиги туфайлигина эришилган экан. Америкалик уй бекалари хатто қрандан оқаётган сувни ҳам тежаб ишлатишаркан. Улар учун ноқерак нарсанинг узи йуқ. Ҳар буюмдан икки-уч маротаба фойдаланишади. Ҳатто болалари расм чизган қоғозларниям ташлаб юборишмайди, уни қайсидир мақсадларда қўллашади. Лимон ёки апельсин пучоқларидан хушбўй чой ёки уларни шакарлаб мазали конфетлар тайёрлашади. Тежамкорликлари туфайли яхши кийинишиб, яхши яшашади.

Хуш, бизда-чи? Олимларимизнинг ҳисоблаб чиқнишича, хонадонларимизда исроф қилинаётган бир кунлик нон маҳсулотлари 400 килограмми ташкил этаркан. Шаҳардаги тоза сувнинг 21 фойизи ишлатилмасдан қувурларга оқиб кетади. Куп каватли биноларнинг умумий эппиклари яхши эпилмаслиги туфайли бир суткада бекорга совурилатган иссиқликнинг урнини тулдириш учун 98 кило-

грам кумир зарур буларкан. Агар бу хонли республикадаги шаҳар ва қишлоқлар мисолида олсак ҳамда қишнинг ҳар бир кунини 98 га қўнайитрсақ, шубҳасиз жуда катта рақам келиб чиқади! Биз уй бекалари-чи? Базан уйда нон булса-да, янгиини олиб келамиз. Қотган нонлардан фойдаланишга ҳам ғоҳо эринамиз. Нима учраса, шуни оламиз. Хуллас, уйлаб-улчаб қилинмаган юмушларнинг бири иккинчисига қўшилиб кетаверади. Рузгордан барака кетади. Оила юритиш санъатини яхши билмаслигимиз яққол кузга ташланиб қолади.

Аслида, оила иқтисодини яшиланишнинг қулай усули пулни тежаш ва уни режа билан ишлатишдан иборат. Чунки, рузгор жамғармасини худда-бехудда сарфлайвериш яхшиликка олиб келмайди. Тежам булмаса, оила даромади смирилади, бора-бора таназзулга ўш тутлади. Оила бошлиқлари танг вазиятдан қутулиш учун бошқалардан қарз сурашга мажбур булдилар. Қарз сураш эса ута хижолатпазликдир. Жамғармани асраш ҳақида «Қобуснома» шундай уғит беради: «Жам этгандан сунг яхши сақлагил ва ҳар иш учун уни қўлдан бермагил, нединким сақламоқ йиғишдан кура мушкулдир. Агар керак вақтида зарур иш учун олиб харж этсанг, ҳаракат қилиб унинг урнини тулдирил.»

«Эркакнинг қўли баракали» деган гап бор. Лекин, эрнинг топиб келганини жой-жойига қўйиб сарфлаш орқалигина рузгорга барака киритишда аёлниң тadbиркорлиги ниҳоятда зарур. Гарчи хонадонда эр киши «казинабон» булгани чоғда ҳам, рузгор юритиш санъати аёл қўли, аёлниң ақл-идроки билан амалга оширилади. Момоларимиз бу соҳада жуда доно ва ула-бурро булганлар. Улар рузгорда «узилиш» булишига йул қўйишмаган. Бунга эса режа билан иш юритиш туфайли эриш-

ганлар, албатта. Утган асрда яшаган олима Фахр-ул-Банотнинг «Оила сабоқлари» макмуасида ҳам худди шу ҳақда сўз юритилган: «Бир хоним уйини илора қилувида исроф этувчи булса, у эрини ранжитиши маълум. Узи ҳам торликка тушурб машаққат чекалур. Эр исроф қилувчи булганда ҳам хоним уни яхши тутга билувга ур-

энг керакисини харид қилган яхшироқ булар...

Оила даромадини оширишнинг яна бир усули ҳисоб-китоб билан рузгор тебратишдир. Манбаларда келтирилишича, таниқли физик Мария Кюри оила кургандан сунг харид қилган илк буюми дафтар булган. Дафтар муқовасига Кюри хоним узининг нозик куллари билан «ҳисоб-ки-

БАРАКА ЭРКАКЛАР
ҚЎЛИДА...

бордию аёл тежамкор бўлса, янада яхши!

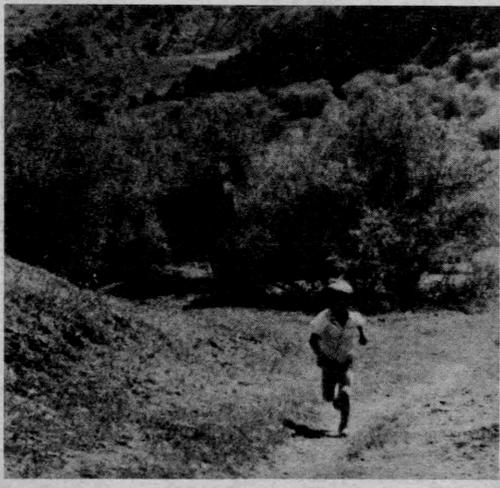
тотмоғи, сгуликларни ва бошқа нарсаларни режалаб тутмоғи керак. Донни йиққан донодир, дейдилар. Эрининг пулини машаққат ила топганини уйлаган, исрофнинг зарарини билган хонимлар уй ичидаги нарсаларни режалаб тутдилар...

Айтайлик, бир хонадонда анча-мунча жамғарма тушди. Энди уй эгаларининг эҳтиёжларини урганайлик. Оила бошлиғи узига бир сидра уст-бош олишни худди шу пайтга режалаштирган. Хонадон соҳибасига ҳам ишхонасида булажак тантана учун янги костюм, бириккита либослар зарур. Шунингдек, бир неча вақтдан бери ерда тахланиб этган китобларни жойламоққа махсус китоб жавони ва меҳмонхона деворида осилиш учун гилам харид қилиш ҳам режалаб қўйилган. Агар қўлда тутилган нарсаларнинг ҳаммасини олиш лозим булса, янги даромаднинг бир қасбиям қолмай сарфланади. Лекин, даромаднинг бир қисмини сақлаб қолиш мумкин-ку, ахир! Нима қилиш керак? Шундай пайтда «етти улчаб, бир кесмоқ»ликнинг хосияти катта. Дейлик, меҳмонхонага гилам харид қилиш кейинроққа сурилиб, унинг урнига хонадондагилар учун зарур булган китоб жавонини сотиб олган маъқулроқдир. Е булмаса, кийим-кечакларни буткул янгилашдан кура

«ҳисоб-китоб» деб езиб қуйган. Машхур файласуф Эзюпер оиласида эса узгача аҳвол ҳукм сурган. Оила даромади майдаланиб, сунг катта идишга солиниб, оила аъзоларига маълум булган жойга қуйилган. Идишдан ҳар ким узига керакли пулни олаверган. Хонадон бошлиғининг даромади катта булишига қарамай, идишдаги пул ярим ойга зурга етган. Японлар бу соҳада анча пишиқроқ, улар уй бекаларига куп чунтакли (озиқ-овқат, кийим-кечак, дам олиш кабилар учун) ҳамеңлар булиши кераклигини тавсия этдилар. Аниқ ҳисоб-китобга асосланган немис халқининг батариб турмуш тарзи эса ҳаммада ҳавас уйғотади. Чиндан ҳам, рузгорни ҳисоб-китоб йули билан тебратиш энг синналган ва самарали усулдир. Бу ҳолатда оила ҳаёти бир маромда кечадди, хазинада доимо пул булади. Демак, «сарф-харажат» дафтари тутишнинг ҳам афзал жиҳатлари куп экан. Яъни бундай дафтар оиладагиларни сабр-қаноатга ургатади, натижада исрофнинг олди олинади. Оила даромади шу тариқа қупая боради, рузгорга қут-барака оқиб киради.

Ҳар бир хонадон бекаси уз уйи, уз мулки, уз рузгорининг барокоти учун доимо қайғуриб, оила даромадини оширишга эришмоқлари керак. Оиланинг молиявий фаолиятини яхшилашда эса иқтисодий билим, режа ва ҳисоб-китоб тadbиркорлиги устивордир

Гулчехра ЖАМИЛОВА

Литванинг собиқ президенти Альгирдас Бразаускас собиқ иттифоқ худудида юзага келган мустақил давлатларнинг нафақага чиққан айрим раҳбарларига қараганда ҳийлагина купроқ нафақа оларди. Унинг ойлик нафақаси бу республика президенти оладиган ойлик маошнинг ярмини ташкил этарди. Март ойидан бошлаб эса Литванинг собиқ президенти 3,5 минг лит (875 доллар) нафақа оладиган булди.

Литванинг янгида сайланган президенти Валдас Адамкус ҳам қариллик нафақасини олади. У ҳозир 71 ёшда. У 40 йил АҚШда яшаб, ишлаб кесайган чоғида узи учун етибортадиган турмуш шароитини яратган. Литва президенти-нинг нафақаси 5 минг доллар булиб, бу Россия президенти Борис Ельциннинг ойлик маошидан куп. Литвалик нафақахур раҳбарларга ҳавас қилса арзир экан.

Саратов вилоятидаги (Россия) Балақова шаҳри ҳокими А. Саурин яқин-ордада шаҳарда исловатхона очилишини маълум қилди. Бундай қарор-та келинганининг сабаблари-

ни изоҳлаб, у «фақат туманнинг иқтисоди ва қишлоқ хужалик муаммолари билангина эмас, балки таносил касалликларига қарши кураш билан ҳам шугулланишга мажбур»лигини таъкидлади. Дарвоқе, бу туман Россия буйича СПИД касаллиги тарқалишига кура энг олдинги уринларда бормоқда. Ҳокимнинг исловатхона очиш йули билан ушбу муаммони қисман булса-да ҳал этишга қарор қилган шаҳар кенгашида маъқулланса, ҳокимият «янги корхона» қурилиши учун кредит ажратади. Кредитдан уз вақтида тула қутилиш учун янги «корхона»да «меҳнат унумдорлиги» юқори булиши зарурлигини шаҳар ҳокими уйлаган булса, ажаб-мас!

Англиянинг машхур «Манчестр Юнайтед» клубида тул сурадиган 22 ёшли Дэвид Бэксени билмайдиган футбол ишқибози топилмас керак. Яқинда бу довруқли футболчи уйланди бошига бало ортгирди. Тупсураининг ишқи узига ухшаган юлдузлардан бири — «Спайз герлз» гуруҳининг хонандиси Виктория Аданга тушган эди. Минглаб ишқибозларнинг ҳавасини келтирган юлдузлар туйи-

зур тантана билан угди. Шундан кейин орада Қоработир пайдо булди, яъни хонандага кунгил қўйган бир кимса Д. Бэксени узлуксиз таъқиб қилиб юрадиган булди. Рашқ утида енгдан ағер унга почта орқали футболчининг исм-шарифи уйиб ёзилган уқ «совга» қилиб, бу билан узининг муҳиш нияти-ни билдирди. Ҳозир қувётурани шаҳар полицияси уз ҳимоясига олган. Унинг кетилан тушган

кимсани ушлаб, шахсини аниқлаш имкони булгани йуқ.

1996 йили Беларуссияда ута оғир жиноятлар учун улим жазосини қўлаш керакми ёки бундай жазони бекор қилиш лозимми, деган масала халқ ҳукмига ҳавола этилган эди. Умум-халқ референдумида республика аҳолисининг ақсарият қисми улим жазосини қўллашни

ёқлаб овоз берди. Шу йили Беларуссиянинг суд орғанлари 29 нафар жиноятчига улим ҳукмини чикарди ва 38 жиноятчи ана шу ҳукм асосида қатл этилди. 1997 йили олий ҳукмга лойиқ деб топилганлар сони 46 тага етди. Беларуссияда оғир жиноятга қул ураётганлар сони ошиб бораётганини суд орғанларининг қатъий чораларни қўллашга мажбур қилаётганини қуйидаги фактдан ҳам билса булади. Хусусан, утган икки йил мобайнида республика худудида атай қасд қилиб одам улдириш жинояти 2325 марта содир этилган.

Хиндистонда чиқадиган об-рули «Хиндистон таймс» газетаси яқинда мамлакат ешлари орасида узига хос суров утказди. Газета ешларга: янги бош вазир қандай фазилатларга эга булиши керак ва у дунёдаги машхур давлат арбобларидан қайси бирига ухшашини истардингиз, деган савол билан мурожаат этди. Суров натижалари қузатилгандан ҳам ғаройиб булди. Хиндистонлик ешлар булажак бош вазирда узлари қуришни истаган энг асосий фазилат деб биллимдонлик ва ростгуйликни эътироф этдилар. Ешларнинг фикрича, бош вазир машхур дав-

лат арбоблари Жон Кеннеди, Филел Кастро, Саддам Хусайн ва Британия қироличаси Елизавета II га ухшагани маъқул экан. Албатта, ақсарият хиндистонлик ешлар бу руйхат бошида Жавоҳирлал Неру номини тилга олишган.

АҚШнинг Швейцариядаги собиқ элчиси Ларри Лоуренс яқинда журналист А. Хоффитгонни ва «Нэшнл инк-вайнер» газетасини судга берди. Журналист Ш. Лоуренс хоним ҳақида унинг шаънига тетадиган хабарни тарқатганликда айбланади. Хабарда Ш. Лоуренс хоним бир пайтлар эрини чет элга элчи қилиш мақсадида АҚШ президенти-лига номзод булган Б. Клинтоннинг сайлов комиссиясига анчагина маблағ утказган ва бу билан, газетдаги хабарда ёзилганидек, «муҳаббатни бекарор Билл»га «халис хизмат» курсатган. Собиқ элчининг беваеси узига етказилган маънавий зарар учун журналист ва газетадан 25 миллион доллар жарима талаб қилмоқда. АҚШ президенти ҳали бу жанжалга муносабатини билдиргани йуқ.

Сиз кўкнолик моҳир тadbиркор Нуруллохон хожи Абдуллохон ҳақида эшитгансиз. У «Роҳат» хусусий фирмасини ишбилармонлик билан бошқариб, Қўқондаги унлаб ташкилотларга, мактаблар, болалар ва болалар уйларига, юзлаб муборак тadbирларга ҳомийлик қилмоқда.

Нуруллохон хожи фақат ишла эмас, оилада ҳам тadbиркор. Гапнинг энг муҳими ана шунда. Зеро «уйим-жойим, болам-чақам», деган одам Ватанинг нималигини чуқур ҳис қилади. Оиласини севса — Ватанингни севади. Қуйилган суҳбатлар фикримизга далил бўла олади, деб уйланимиз.

НУРУЛЛОХОН ХОЖИ БИЛАН СУҲБАТ

— Дадам Абдуллохон ака энг қийин пайтларда ҳам бирон кун бизни оч қолдирган эмаслар, жуда ҳаракатчан, сезгир, юраги кенг одам эдилар. — дейди Нуруллохон, — ҳунари қосиб бўлган даламдан куп яхшилик курган раис ун соғин ер бериб, қани бир деҳқончиликка ҳам қул урингчи, деган экан. Дадам астойдил ишлаб, бугдойдан мўл ҳосил олганлар.

Эсимла: бугдойни уриб, аллақанчасини қолхозга топшириб, қолганини пояси билан эшакка ортиб, узимиз пиёда йул босиб, шаҳарга қайтдик. Кейин униям янчиб: шамолда шошириб, бугдойни қопларга солдик. Ушанда эҳ-хе, қанчалар қувонганимизни тасаввур қилолмайсиз. Кейин уйласам, дадам бугдойни нега дала бошида янчиб, тозалаб кела қолмай, уйга пояси билан ташиб келдилар десама, шу болалар курсин, кузи туйсин, яйрасин, тўкилган-сочилганини ҳам узларни териб, қадрига етсин, деб шундай қилган эканлар.

Далам нимаики иш билан машғул бўлсалар, енларида уралашиб, қарашиб юраверардим, дадам ҳурдан дебдил. «Ха, одам бўласан, болам» деб елкамга қоқиб қуярдилар...

Нуруллохон 11 ешида устага шоғирд тушиб, дуралгорлик қилди. Маҳалладаги домлага дастерлик қилиб, ундан лийик сабоқ олди. Кейин Қониболомдан урик олиб келиб, Қўқонда, Марғилонда сотди. Уқили, узи пул топиб, узи уқиди. Рўзгор тебратишда онасига ердамлашди. Ва ниҳоят уста савдогар бўлиб кетди. Истиклол шарофати билан «Роҳат» озиқ-овқат дуконини хусусийлаштириб олди.

У бир умр бирга яшаб келган ҳамкасбларини туғлаб, юрагиндаги гапларини шундай тўкиб солди.

— Жон сингиллар, укажонлар, — деди у одагига кура самиянат билан, — хар кунин эрта билан шу эшикдан «Бисмиллоҳир роҳманир

роҳийм!» деб кириб келсак ва юракдан ҳалол хизмат қилсак, ҳалол ризку-рузга эга бўламиз. Ютугимиз узимизники энди. Бунинг учун дуконимизнинг обрў-эътибори, узига хос макеи, маданияти, куринишига эга бўлишга эришмоғимиз керак. Кийинишимиз, муомаламиз, қўлимиз очиклиги, нафсимизни тарбиялашимиз, ташаббускорлигимиз билан Қўқондаги барча савдо ходимлари ичида ажралиб турайлик. узимизга хос иш тутушимиз, уз даражамиз бўлсин!

ОИЛАДА ҲАМ ТАДБИРКОР

Худди шундай бўлди. «Роҳат» республикамизга танилди.

— Хар қанча чарчамай, хар қанча кайфиятим ёмон бўлмасин, уйга очик чехра билан кириб келаман. Албатта уйдагиларга, болаларга нимадир ола келаман, — дейди Нуруллохон.

Ажабо, қойил қоламан. Биз аёлларга нима керак. Табассум! Ва жиндек соғна.

— Анизахон менга нимаики топшириқ берсалар, илтимос қилсалар «хўп» дейман. Иложи бўлмай қолган тақдирда ҳам хўп» дейман. Ва бироздан кейин сабабини аста тушунтираман. Аёллар яхши гапнинг шайдоси. Аёлларга меҳр керак. Ардоқ керак. Уларни асраб-авайлаш — бизнинг қўлимизда. Набираларга эса юриш-туришда ур-нак бўлишга ҳаракат қиламиз.

АЗИЗАХОН БИЛАН СУҲБАТ

У куркам, келишган, узун бўйли, бугдой бошоғидек дуркун аёл. Сузлари пишқиқ-пухта, дадил.

Бу киши пулни яхши тонадилар ҳам, қаттиқлик қилмай сарфлайдилар ҳам, — дейди Анизахон. — Бу кишида одамларга меҳр кучли. Фейлимиз бир хил, худого шукур. Юлдузимиз-юлдузимизга турги келган. Мана, 26-27 йил яшаб, бирон марта сан-манга бормадик. Шунинг учун ҳам уйимизда барака бор, деб уйлайман. Дуконимизда ҳам барака бор, худого шукур.

Мен у кишининг раёнига қараб иш тутаман. Фейл-атворларини юз эмас, икки юз фоиз урганиб олганман. Доим бир поғона паст юришга ҳаракат қиламан. Ишдан келганларда баъзи гапларини раёнларига қараб, кейин айтаман. Қаттиқ чарчаганлари ё бироз кайфиятлари тушганлигини сезсам, энг зарур гап бўлса ҳам олиб қуман. Кечгача идоранда бу кишининг ҳузурига минг хил одам келиб-кетди. Осон эмас. Лекин ҳали бирон марта эшикдан қовоқ уйиб кириб келганларини курган эмасман. Биринчи саволлари: «Аянгиз қанилар?» — деб сурайдилар ва набиралари Шалолахонини йўқлайдилар.

Ҳали бирон юртга, бирон сафарга

ёлғиз бормаганлар, енларида олиб кетадилар. Худого шукур, жуда куп юртларини курдик. Оқ-қорани танидик.

Мен узим шу оилга келин бўлиб тушганимдан бери қилган меҳнатларимни уйласам ақлим шошади. Мана шу уй-жойларнинг урни култепа эди. Билмадим, йигирма машина чикинди чикди-ев. Бу уйларни уй қилгунча, жой қилгунча эсимиз кетди. Бир умр уйимизда уста ишлади. Уларга ош-овқат, супир-сидир, яна мактабда дарс барвардим, денг. 25 йил чет тили ўқитувчиси бўлиб ишладим.

Мана, худого шукур, энди роҳатин куриб утирибман, десама булади.

— Анизахон, — дейман яна саволга тутиб, — Нуруллохоннинг

ҳеч жаҳллари чиқадими, сизга ҳеч қул қутарганмилар?

— Жаҳллари чиққан вақтлари бўлган, — дейди Анизахон бир везеини ёзлаб қуларкан. — Бир марта денг, шу ҳовлимизда қурилиш кетаётган пайт эди. Билиб-билмай эркакларнинг ишига аралашдим. Айб узимдан утди. Майдарок, сифатсизроқ кафедр қолган эди, шунини иллатиб юбора қолинглар, ҳозир яхшисини қасқдан ҳам оласиз, деб бу кишига ақл ургатдим, усталарнинг олдиди.

У киши эса ишининг пишқиқ, чиройли бўлишини хоҳлайдилар.

Қиммат бўлса ҳам, қийин бўлса ҳам иш пишқиқ бўсин, дейдилар. Мен бўлсам иш тезроқ битсин, дебман-ла.

Шунда жаҳллари чиқиб, қипқизариб уйга кирдиларда, менга бир нараса демалдилару лекин дераза раҳида турган сопол тудонини олиб шартга ерга уридилар. Гули, тупроғи, сопол синиклари ер билан битта бўлди. Шу манзара менга таъсир қилди. Кузимга еш олиб ичкари уйга кириб кетдим.

Бир оздан кейин ховурдан тушиб, узлари оркамдан кириб бординдилар. Яхши гапидилар. Мен ҳам жилмайиб қўя қолдим. Бояги-бояғидек бўлиб кетдик. Ана шунақа. Мени ҳеч сукуби урган эмаслар. Умуман, ҳунук гапларини тилга олмайдилар. Бақирмайдилар. Юкорта айтганимдек, мен асосан феъл-атворларига қараб иш тутганин учун ҳам ортиқча гапта урин қолмайди. Тинч, ақил яшаймиз.

Савнат МАҲМУДОВА

ЁШЛИКДА БЕРГАН КҮНГИЛ

Мухтабархон билан неча йиллик қадрдон ва яна тенгдош, касбдошми. Касбдош дедиму, уйланиб қолдим. Гап шундаки, тиниб-тинчимас, сергайрат Мухтабар «Самандар» деб номланган Ўзбекистон-Ҳиндистон қўшма корхонаси раҳбари ҳамда «Фильм,5» журналининг бош муҳаррири ҳам. Фильм ишлаб чиқариш бўйича дунёда Америкадан кейин иккинчи уринда турувчи Ҳиндистон кино санъати ҳақида ҳикоя қилувчи бу журнал республикамиздан ташқарида ҳам ўзининг «ашаддий» ишқибозларига эга.

... Мухтабархоннинг иш хонасидаги ҳамма нараса Ҳиндистонни, ҳинд киносини эслатади. Девордаги суратлар, шкафдаги ва стол устидаги буюмлар, дераза тоқчасидаги яшнаб турган гуллар хона соҳибасининг дилу нафосатидан суйлаётгандек тўе...

Мен суҳбат учун тузган саволларимни дарҳол унга уза-таман.

— Халқимиз табиятан инсонпарвар, — ҳикоя қилади у. — Узгаларни қадрлайдиган одам эса, бировга ёмонлик тиламайди, санъатни дилдан тушунади, севади. Ҳинд музикаси, рақсини худди ҳиндлардек, балки улардан ҳам ортиқроқ севишимизнинг боси ана шунда бўлса керак. Ҳали қизалоқ эдим, ҳали аям, дадам, холаю тоғаларим, аммаю амакиларим еш, бакуватт эдилар. Ҳали хонадонларда оддийгина радио нуқта мавжуд, патефон деганлари эса фақат айримларда бўларди. «Фалон кинотеатрда фалон ҳинд фильми қуйилармиш», — бу хабар бутун шаҳар аҳли учун нақ байрамга айланарди-қоларди. Бу қувончининг қийиндан-қийин бир тавшиши ҳам буларди — яъни кинотеатрга кириш учун чипта олиш... Хонадонимизда бу муаммони албатта менга юқлашарди. Кичинагина эмасимдм — узундан-узун одамлар навбати оралаб сездирмай касса туйнугига етиб олсам буларди эди. Чипта қўдимла бўларди. «Ёшликда берган кунгил айрилмас бало бўлур», дейишди. Урта мактабни тутатгач, «Кино» журналида котига-машинистка бўлиб ишлаш бошладим. Айни дамда Ташдунинг кечки бўлимга ўқишга кирдим. «Кино» журналида кино олдими бир умр боғланиб қолдим.

— «Самандар» Ўзбекистон-Ҳиндистон қўшма корхонаси уз фаолиятини қай тарзда, нима мақсадда бошлагани билан қизиқаянсиз, — сузида давом этади яна Мухтабархон. — Уз ишинингта эғалик бу уз

тақдиринг — ҳаётингта эғаликдир. Бу эркинлик-эминлик туйғусидир. Уз эркита эғалик инсонга қанот—парвоз бахш этади. «Феникс Оверсиз Лимител» деб номланган Ҳиндистон фирмаси раҳбари жаноб Сурендра Сингх ҳаётимда бурилиш ва қутарилиш ясаган қўшма корхона тузиш масалаҳатини берди.

Шундай қилиб, кино санъати билан шуғулланувчи «Самандар» деб номланган қўшма корхона ташкил этдик. Ҳиндистонлик кинорежиссер ва тadbиркор, Ўзбекистон киночиларининг куп йиллик қадрдони Умеш Меҳра билан танишиш ҳам менинг бахтим бўлди. У «Илғз фильм» номи Ҳиндистондаги улкан кинокомпаниялардан бирининг бошлиғи—Фақир Чанд Меҳранинг углидир. Умеш Меҳра Ўзбекистонда таниқли одам. У юртимизда маълум муддат яшаб, режиссер Латиф Файзи-ев билан ҳамкорликда «Алибобо ва қирқ қароқчи», «Севги афсонаси», «Овчи» каби фильмларини яратган. У бирга-бирга ҳинд киноси ҳақида ҳикоя қилувчи журнал чиқаришни таклиф қилди. Аслида бу менинг узоқ йиллик энг эзгу орузим эди. Жамоамизга уюшган дусту қадрдонлар — ҳаммамиз бу мақсадни амалга ошириш учун жон дилдан киришиб кетдик. Журналининг дастлабки 1-сонини 1992 йилнинг февралда дунё юзини курди.

— Ҳиндистон одамлари ҳақида сурабсиз... Улар узимизга ухшайди. Меҳнатқаш, санъатсевар, яна ниҳоятда ватанпарвар халқ. Буни шундан билса бўладики, улар узларида яратилган фильмларни Америка, Европа киноларидан афзал биллишади. Мамлакатда хар кунини 2тадан фильм яратилади. Шинам, чиройли, ҳордиқ учун ҳам қудай кинотеатрлар ҳаминша томошабинлар билан тавжум...

Фидойи кино тарғиботчиси, уз меҳнати билан икки буюк халқ дустлигига ҳисса қўшиб келатган Мухтабархон Қари-мовага омад ер бўлсин...

Д. САИДОВА

«...Дум-думалоқ аййқча. Қулида узидан-да баҳайбат қошиқ(ча). Катта бир товоқда... Йук, йук, асал эмас, ундан-да шифобахш, ундан-да ноёб...» Қалай, жумбогимни урисларнинг «Нима, қасрда, қачон?» курсатувига жунатиб, ақли донишларнинг бошини қотирсамми? Бизда-ку бу топишмоқни бир дегунча топишадди-ку-я. Аммо бошқа бир муаммо келиб чиқаётгани чаток-да.

Аййқча бизга шундай азиз бўлиб қолганки, хатто унзи боламиздан ҳам ортиқ суямиз. Очофат аййқча бўлса буни фахлмай, узун сопли қошиқини товоқчага бо-

БУЗОҚНИНГ ҲАҚИГА ХИЁНАТ ҚИЛАЁТГАН АЙЙҚЧА

тирганча иштаҳасини карнай қилиб, хаели етуликда. Тугрукхонадаям, касалхонадаям, оилавий поликлиникаларда ҳам турдан-турга чиқиб олиб, узини куз-куз қилади. Поиттахтимиз кучаларидаги ажайиб сурат кургазмаларда ҳам қахрамонларча магур турибди. Бу аййқча кургур шаҳар жамоат транспортларига осилиб олишни ҳам одат қилган. Трамвайларда «Нестле билан соғлом усинг» деганча қошиқини ялаб турибди.

Бир танишим айтганди: кашалар ситгур ситдан тайерланади. Ситгур сути таркибидagi моддалар чақалоқларнинг эмас, бузоқнинг дуркун усинини таъминлайди. Айни пайтда Умумжаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти ҳам, халқаро ЮНИСЕФ ташкилоти ҳам чақалоқларни купроқ она сути билан боқилишни тарғибот қилмоқда. Бизда тиббиёт муассасаларининг ўзи кашаларни тарғибот этагир. Аксарият тиббий муассасаларда «Нестле»ни реклама қиладиган суратлар, календарларни курасиз. Ўзбекистон ра-

диоси жойлашган биронинг рупарасида Мирзо Улугбек туманига қарашли тугрукхона бор. Тугрукхона олдиди эса таниш аййқча қошиқчасини қутариб турибди. Кашаларнинг бу зайлда реклама қилинишида оналарнинг болаларни каша билан боқишга утиб кетмаслигига ким кафолат беради?

Башарти ситгур сути бузоқнинг метёрий усинида зарур восита экан, яхшиси думбок аййқчани секин тушириб қуйиб, урнига бузоқчани қуйсак, а, лаббай?

Ашжон САФАРОВ

Фикр

Сиз кўзонлик моҳир тadbиркор Нуруллоахон ҳожи Абдуллаев ҳақида эшитгансиз. У «Роҳат» хусусий фирмасини ишбилармонлик билан бошқариб, Кўзондаги унлаб ташкилотларга, мактаблар, боғчалар ва болалар уйларига, юзлаб муборак тadbирларга ҳомийлик қилмоқда.

Сиз кўзонлик моҳир тadbиркор Нуруллоахон ҳожи Абдуллаев ҳақида эшитгансиз. У «Роҳат» хусусий фирмасини ишбилармонлик билан бошқариб, Кўзондаги унлаб ташкилотларга, мактаблар, боғчалар ва болалар уйларига, юзлаб муборак тadbирларга ҳомийлик қилмоқда.

НУРУЛЛОАХОН ҲОЖИ БИЛАН СУҲБАТ

— Далам Абдуллоахон ака энг қийин пайтларда ҳам бирон кун бизни оқ қолдирган эмаслар, жуда ҳаракатчан, сезгир, юраги кенг одам эдилар, — дейди Нуруллоахон, — ҳунари қосиб бўлган даламдан кун яшиллик курган раис ун сотиш ер ҳам, қани бир дехқончиликка ҳам кул урини-чи, деган экан. Далам астойдил ишлаб, бугдойдан мул ҳосил олдандар.

— Эсимда: бугдойни уриб, аллақанчасини қолхозга тошириб, қолганини пояси билан эшакка ортиб, узимиз пийда йул босиб, шаҳарга қайдик. Кейин унияма янчиб: шамолда шопириб, бугдойни қопларга солдик. Ушанда эҳ-хе, қанчалар қувонганимизни тасаввур қилолмайсиз. Кейин уйласам, далам бугдойни нега дала бошида янчиб, тозалаб кела қолмай, уйга пояси билан ташиб келдилар десам, шу болалар курсин, кузи туйсин, яйрасин, тўкилган-сочилганини ҳам узларини териб, кадрига етсин, деб шундай қилган эканлар.

Далам нимаики иш билан машғул бўлсалар, ёнларида ураллашиб, қарашли юраевларим, далам хурсанд бўлиб, «Ҳа, одам бўласан, болам» деб елкама қоқиб қуярдилар...

Нуруллоахон II ешида устага шогирд тушиб, дуралдорлик қилди. Маҳалладаги домлага дастурлик қилиб, ундан диний сабоқ олди. Кейин Қонибодомдан ўрик олиб келиб, Кўзонда, Мартилонда сотди. Уқиди, узи пул топиб, узи уқиди. Рўзгор тебратишда онасига ёрдамлашди. Ва ниҳоят уста шарофати бўлиб кетди. Истиклол шарофати билан «Роҳат» озиқ-овқат дуконини хусусийлаштириб олди. У бир умр бирга яшаб келган ҳамкасбларини тўплаб, юрагиди гапларини шундай тўкиб солди.

— Жон сингиллар, укажонлар, — деди у оватига кура самиямат билан, — ҳар куни эрта билан шу эшикдан «Бисмиллоҳир роҳманир

роҳий!» деб кириб келсак на юракдан ҳалол хизмат қилсак, ҳалол ризқу-рузга эга бўламиз. Ютугимиз узимизники энди. Бунинг учун дуконимизнинг обрў-эълбори, узига хос макен, маданияти, қурнишига эга бўлишга эришмоғимиз керак. Кийинишимиз, муоамламиз, қўлимиз очқилди, нафсимизни тарбиялашимиз, ташаббускорлигимиз билан Кўзондаги барча савдо ходимлари ичида ажралиб турайлик. узимизга хос иш тутишимиз, уз даражамиз бўлсин!

ёлғиз бормаганлар, ёнларида олиб кетадилар. Худого шукур, жуда кўп юртларни қурдик. Оқ-қорани танидик.

Мен узим шу оилага келин бўлиб тушганимдан бери қилган меҳнатларимни уйласам ақлим шошади. Мана шу уй-жойларнинг урни култена эди. Билмадим, йигирма машина чиқинди чиқди-ев. Бу уйлари уй қилгунча, жой қилгунча эсимиз кетди. Бир умр уйимизда уста ишлади. Уларга ош-овқат, супир-сидир, яна мактабда дарс бавардим, денг. 25 йил чет тили ўқитувчиси бўлиб ишладим.

Мана, худого шукур, энди роҳатини қуриб утирибман, десам бўлади.

— Азизахон, — дейман яна саволга тутиб, — Нуруллоахоннинг

ОИЛАДА ҲАМ ТАДБИРКОР

Худди шундай бўлди. «Роҳат» республикамизга танидик.

— Ҳар қанча чарчамай, ҳар қанча кайфиятми ёмон бўлмасин, уйга очик меҳра билан кириб келаман. Албатта уйдагиларга, болаларга нимадир ола келаман, — дейди Нуруллоахон.

Ажабо, қойил қоламан. Биз аёлларга нима керак. Табассум! Ва жиндек совға.

— Азизахон менга нимаики топшириқ берсалар, илтимос қилсалар «хўп» дейман. Иложи бўлмай қолган тақдирда ҳам хўп» дейман. Ва бироздан кейин сабабини аста тушунтираман. Аёллар яхши таннинг шайдоси. Аёлларга меҳр керак. Ардоқ керак. Уларни асраб-авайлаш—бизнинг қўлимизда. Набираларга эса юриш-туришда ур-нак бўлишга ҳаракат қиламиз.

АЗИЗАХОН БИЛАН СУҲБАТ

У куркам, келтишан, узун бўйли, бўлғой бошгидек дуркун аёл. Сузларини пишқ-пухта, даядил.

— Бу киши пулни яхши тонадилар ҳам, қаттиқлик қилмай сарфлайдилар ҳам, — дейди Азизахон. — Бу кишида одамларга меҳр кучли. Фейлимиз бир хил, худого шукур. Юлдузимиз-қолдузимизга тутри келган. Мана, 26-27 йил яшаб, бирон марта сан-манга бормадик. Шунинг учун ҳам уйимизда баракка бор, деб уйлайман. Дуконимизда ҳам баракка бор, худого шукур.

Мен у кишининг раъйига қараб иш тутаман. Фейл-атворларини юз эмас, кичи юз фозиз урганиб олганман. Дом бир поғона паст юришга ҳаракат қиламан. Ишдан келганлариде баъзи гапларини раъйларига қараб, кейин айтман. Қаттиқ чарчаганлари е бироз кайфиятлари тушганлигини сезсам, энг зарур гап бўлса ҳам олиб қуяман. Кечгача идорада бу кишининг хузурига минг хил одам келиб-кетлади. Осон эмас. Лекин ҳали бирон марта эшикдан қовоқ уйиб кириб келганларини курган эмасман. Биринчи саволлари: «Аянғиз қанилар?» — деб сурайдилар ва набиралари Шалолаҳонни йўқлайдилар.

Ҳали бирон юрта, бирон сафарга

ҳеч жаҳллари чиқадими, сизга ҳеч қул қутарганимилар?

— Жаҳллари чиққан вақтлари бўлган, — дейди Азизахон бир воқеани ёдлаб қўларкан. — Бир марта денг, шу ҳолимизда қуриш кетатган пайт эди. Билиб-билмай эркакларнинг ишига аралашдим. Айб узимдан утди. Майларок, сифатсизроқ кафеел қолган эди, шунини ишлатиб юбора қолинглар, ҳозир яхшисини қаекдан ҳам оласиз, деб бу кишига ақл ургатдим, усталаринг олдиди.

У киши эса ишининг пишқ, чиройли бўлишини хоҳлайдилар.

Қиммат бўлса ҳам, қийин бўлса ҳам ишни пишқ бўлсин, дейдилар. Мен бўлсам иш тезроқ битсин, дебман-да.

Шунда жаҳллари чиқиб, кипқазариб уйга кирдилар, менга бир нарсга демалдилар лекин дераза раҳида турган сопол гудлонини олиб шартга ерга урдилар. Гули, тупроғи, сопол синкларни ер билан битта бўлди. Шу манзара менга таъсир қилди. Кузимга еш олиб ичкари уйга кириб кетдим.

Бир оздан кейин ховурдан тушиб, узлари оркамдан кириб бордилар. Яхши гапирдилар. Мен ҳам жимайиб қўя қолдим. Бояғи-Бояғидек бўлиб кетдик. Ана шунақа. Мени ҳеч сўкиб урган эмаслар. Умуман, хунук гапларни тилга олмайдилар. Бақирмайдилар. Юқориде айтганимдек, мен асосан феъл-атворларига қараб иш тутганин учун ҳам ортиқча гапта урин қолмайди. Тинч, аҳил яшаймиз.

Санъат МАҲМУДОВА

ЁШЛИКДА БЕРГАН КҮНГИЛ

Мухтабархон билан неча йиллик қадрдон ва яна тенгдош, касбдошми. Касбдош дедиму, уйланиб қолдим. Гап шундаки, тиниб-тинчимас, сергайрат Мухтабар «Самандар» деб номланган Ўзбекистон-Ҳиндистон қўшма корхонаси раҳбари ҳамда «Фильм, S» журналининг бош муҳаррири ҳам. Фильм ишлаб чиқариш бўйича дунёда Америкадан кейин иккинчи уринда турувчи Ҳиндистон кино санъати ҳақида ҳикоя қилувчи бу журнал республикамиздан ташқарида ҳам ўзининг «ашаддий» ишқибозларига эга.

... Мухтабархоннинг иш хонасидаги ҳамма нарсга Ҳиндистонни, ҳинд киносини эс-латлади. Девордаги суратлар, шкафдаги ва стол устидаги буюмлар, дераза тоқчасидаги яшнаб турган гуллар хона соҳибасининг дилу нафосатидан суйлаётгандек тую...

Мен суҳбат учун тузган саволларимни дарҳол унга уза-таман.

— Халқимиз табиатинан инсонпарвар, — ҳикоя қилади у. — Узгаларни қадрлайдиган одам эса, бировга ёмонлик тиламайди, санъатни дилдан тур-шунади, севди. Ҳинд музикаси, рақсини худди ҳиндлардек, балки улардан ҳам ортиқроқ севшимизнинг боси ани шувида бўлса керак. Ҳали қизалоқ эдим, ҳали аям, далам, холаю тоғаларим, аммаю амакиларим еш, бақувват эдилар. Ҳали хонадонларда оддийгина радио нуқта мавжуд, патефон деганлари эса фақат айримларда бўларди. «Фалон кинотеатрда фалон ҳинд фильми қўйилармиш», — бу хабар бутун шаҳар аҳли учун нақ байрамга айланарди-қоларди. Бу қувончининг қийиндан-қийин бир тавшиши ҳам буларди — яъни кинотеатрга кириш учун чипта олиш... Хонадонимизда бу муаммони албатта менга юклашарди. Ки-чинагина эмасмидим — узундан-узун одамлар навбати ора-лаб сездирмай касса туйнугига етиб олсам бўлди эди. Чипта қўлимда бўларди. «Ёшликда берган кунгил айрилмас бало бўлур», дейишди. Урта мактабни тутатган, «Кино» журналида қотиба-машинистка бўлиб ишлаш бошладим. Айни дамда ТошДунинг кечки бўлимга ўқишга кирдим. «Кино» журналида кино олдими, бир умр боғланиб қолдим.

— «Самандар» Ўзбекистон-Ҳиндистон қўшма корхонаси уз фаолиятини қай тарзда, нима мақсадда бошлагани билан қизиқаянсиз, — сузида давом этади яна Мухтабархон. — Уз ишинингта эғалик бу уз

тақдиринг — ҳаётингта эғаликдир. Бу эркинлик-эминлик туйғусидир. Уз эркин эғалик инсонга қанот—парвоз бахш этади. «Феникс Оверсиз Лимител» деб номланган Ҳиндистон фирмаси раҳбари жаноб Сурендра Сингх ҳаётимда бурилиш ва қутарилш ясаган қўшма корхона тузиш мас-лаҳатини берди.

Шундай қилиб, кино санаоти билан шуғулланувчи «Самандар» деб номланган қўшма корхона ташкил этдик. Ҳиндистонлик кинорежиссер ва тadbиркор, Ўзбекистон киночиларининг кўп йиллик қадрдони Умеш Меҳра билан танишиш ҳам менинг бахтим бўлди. У «Иглз фильмз» номи Ҳиндистондаги улкан кинокомпаниялардан бирининг бошлиғи—Фақир Чанд Меҳранинг углидир. Умеш Меҳра Ўзбекистонда таниқли одам. У юртимизда маълум муддат яшаб, режиссер Латиф Файзи-ев билан ҳамкорликда «Али-бобо ва қирқ қароқчи», «Севги афсонаси», «Овчи» каби фильмларини яратган. У бирга фильмда ҳинд киноси ҳақида ҳикоя қилувчи журнал чиқаришни таклиф қилди. Аслида бу менинг узоқ йиллик энг эзгу орузим эди. Жамоамизга уюшган дусту қадрдонлар — ҳаммамиз бу мақсадни амалга ошириш учун жондан дилдан киришиб кетдик. Журналининг дастлабки 1-сонини 1992 йилнинг февралда дунё юзини кўрди.

— Ҳиндистон одамлари ҳақида сурабсиз... Улар узимизга ухшайди. Меҳнатқаш, санъатсевар, яна ниҳоятда ватанпарвар халқ. Буни шундан билса бўладики, улар узларида яратилган фильмларни Америка, Европа киноларидан афзал қилишади. Мамлакатда ҳар кунини 2тадан фильм яратилади. Шиннам, чиройли, ҳордиқ учун ҳам қудай кинотеатрлар ҳаммаша томошабинлар билан тавхуман... Фидойи кино тарғиботчиси, уз меҳнати билан икки буюк халқ дустлигига ҳисса қўшиб келатган Мухтабархон Қари-мовага омад ер бўлсин...

Д. САИДОВА

«...Дум-думалоқ айқича. Қулида узидан-да баҳайбат қошқ(ча). Катта бир товоқда... Йук, йук, асал эмас, ундан-да шифобахш, ундан-да ноёб...» Қалай, жумбогимни урилларин «Нима, қаерда, қачон?» курсатувига жунатиб, ақли донишларнинг бошини қотирсамми? Бизда-ку бу топишмоқни бир дегунча топишди-ку-я. Аммо бошқа бир муаммо келиб чиқаётгани чатоқ-да.

Айқича бизга шундай азиз бўлиб қолганки, хатто уни боламиздан ҳам ортиқ суямиз. Очофат айқича бўлса буни фахлмай, узун сопили қошигини товоқчага бо-

БУЗОҚНИНГ ҲАҚИГА ХИЁНАТ ҚИЛАЁТГАН АЙҚИЧА

тирганча иштаҳасини карнай қилиб, хаели етулди. Тугруқхонадаям, касалхонадаям, оилавий поликлиникаларда ҳам турдан-турга чиқиб олиб, узини куз-қуз қилади. Поитбахтимиз кучаларидаги ажайиб сурат кургазмаларда ҳам қаҳрамонларча мағрур турибди. Бу айқича кургур шаҳар жамоат транспортларига осилиб олсини ҳам одат қилган. Трамвайларда «Нестле билан соғлом усинг» деганча қошигини ялаб турибди.

Бир танишим айтанди: кашалар сизгир

сузидан тайёрланади. Сизгир суги таркибидаги моддалар қақалоқларнинг эмас, бузоқнинг дуркун усинини таъминлайди. Айни пайтда Умумжаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти ҳам, халқаро ЮНИСЕФ ташкилоти ҳам қақалоқларни кўпроқ она суги билан боқишини тарғибот қилмоқда. Бизда тиббиёт муассасаларининг ўзи кашаларни тарғибот этаётди. Аксарият тиббий муассасаларда «Нестле»ни реклама қиладиган суратлар, календарларни курасиз. Ўзбекистон ра-

диоси жойлашган бидоннинг рупарасида Мирзо Улугбек туманига қарашли тугруқхона бор. Тугруқхона олдиде эса таниш айқича қошқичасини қутариб турибди. Кашаларнинг бу зайлда реклама қилинишида оналарнинг болаларни каша билан боқишга утиб кетмаслигига ким кафолат беради?

Башарти сизгир суги бузоқнинг мете-рий усинида зарур восита экан, яхшиси думбоқ айқичани секин тушириб қуйиб, урнига бузоқчани қўясак, а, лабай?

Айқичон САФАРОВ

Фикр

НАВРЎЗИНГИЗ МУБОРАК!

Наврўзи ахамни таърифлаш учун сўз бойлиги етармикан?
Уша мўъжизали кунни келинчак бор бисотини ёйиб кўз-кўзлайдиган, энг чиройли либосини кийган гулдек пайтига қиёслагим келди.
Наврўзда, айнан Наврўзда одамлар табиат билан учрашадилар. Мен шундай деб ўйлайман. Ахир, қадим-қадимдан одамлар шу тароватли айём кунни тонг сахарданоқ далаю-қирларга ошиқшган.

бари ўша кунни кўшиқ айтади, уйинга тушади, ҳеч ким тортиниб-қимтиниб ўтирмайди. Шодлиги оламни тутган болакайлар ҳам узаро мусобақа ўйнашади. Улар ким энг кўп чўчмомаю бойчечак териби келишга «бахс» бойлашади. Уларнинг энтика-энтика териби келган гул-чечакларини катталар ҳидлай-ҳидлай чаккаларига тақиб қўйишади.
Энг қизиги кейин бошланади. Момола-ру лобар келинлар, навқирон йигитлари

САОДАТЛИ, САХОВАТЛИ АЙЁМ...

Бу табаррук удумларимиз ҳозир ҳам унутилган эмас. Одамлар баҳор, Наврўзи баҳона бор ғаму ташвишларини унутишиб, табиатнинг бетакрор гўзал гўшаларига отланадилар.

Бу борада Бўстонлик аҳлига омад кулиб боққан. Улар байрам кунни олис-олисларга отланиб ўтирмайдилар. Оллоҳ уларга шу масканда туғилиш, яшаш бахтини ато этган.

Мен ўзим туғилиб ўсган Сижжак қишлоғида Наврўз байрами қандай ўтишини ҳикоя қилмоқчиман. Энг аввало кўк сомсаю чўчваралар пиширилади. Хар маҳаллада кимнингдир уйда сумалак қайнайди. Тонгда карнай-сурнай садолари, бола-бақралар қий-чуйи остида баландликдаги адирга йўл олинади.

Эҳ-ҳей! Қандок уйинлар бўлади бу ерда... Отларнинг пойғасидан тортиб, кураш тушиш дейсизми, кўчорларнинг жангини айтмайсизми? Кекса-ю ёшнинг

кекса отахонлар давра-давра бўлишиб лапар айтишга киришади. Эсимда...

Найман бобонинг кампир Гул очам чирмандани олиб лапарни бошлаб юборади:

Бодомзорнинг гулларига қарарман-о, Узун-узун сочларимни тарарман-о, Олисларга отлар суриб кетса ёра

Зангисин ушлаб бирга борарман-о...

Атрофидаги бир гуруҳ кексалар билан гурун қилаётган Найман бобога ёнидагилар имо қилишади. Дилкаш ва ҳозиржавоб бобо чирмандақашинг чирмандасини олиб давранинг ўртасига тушади. Ёш-яланглар қийқириб, «бўш келмайсиз» деган ғитоблари остида у лапарга жавобини бошлайди.

Олисларга отлар суриб кетайин-о, Бегойимов, садоқатинг синоийн-о,

МОМОЛАР СУМАЛАК САЙЛИНИ БОШЛАР

Кўзи уйқу юртин тарк этиб бунда, Момолар сумалак сайлини бошлар. Чечаклар орзуси этилиб тонгда, Дала, бовни нурга тўлдириб ташлар.
Нур, гул-оғушида елнинг уйини, Ажиб живаларни кашф этади. Чуғурлаб қалдиргоч баҳор тўйини, Олқишлаб юксакда шўх-шўх учади. Алвондай товланган далалар сулув, Ҳар бир дил нигоҳи бўлур маҳлиё. Гуллар юзин чайган ариқдаги сув,

Кавсар булогининг сувидир гўё Умид парисининг қўлидан тутиб, Барака уруғин экади деҳқон. Қўралари қўю қўзига тўлиб, Севинчдан энтикиб кетади деҳқон. Мўъжизалар сирин шивирлаб боққа, Қизғалдоқ рўмолин ўпар камалак. Ёмғирни симирган кексиз борлиққа, Ҳайрат улашади кўкда камалак. Она юрт гул ҳуснинг нақ боғи эрам, Мадҳинг куйлар тинмай дилдаги қалам.

Тамара ХУММАМАТОВА Жиззах

Мен йўғимда бировга қош коқар бўлсанг — Бошқа ёрни олиб қочиб келойин-о...

Таърифи йўқ томоша-ю уйин-кул-гулар билан байрам кунни ҳам ниҳоясига етай дейди. Утган кунимиздан бирам шод, бир энтикиш билан, бироз афсус билан оқшом қишлоққа қайтамыз... Аммо бу ҳали байрам тугади, дегани эмас. Энг орзиқиб қутилган лаҳзалар ҳали олдинда...

Оҳорли либосларимизни ечмай қариндошларимизни кўргани борардик. Онамиз қўлларимизга озми-кўпми совғалар тутказар, йўлга тушарканмиз, отам насихат қилардилар: «Бизнинг кўзимиз очиклигида қариндошларингизни, уларнинг фарзандларини яхшилаб таниб, билли олинлар».

Биздан кейин сизлар, сизлардан сўнг болаларингиз Наврўз кунлари мана шундай қон-қариндошчиликни давом эттиринлар», — дер эдилар.

Илоё, юртимиздаги ҳар бир хонадон Наврўзининг саховатли кунлари билан фазийиб бўлсин, Азизлар!

Басира САЙИД АЛИ

ЧЕХРАНГИЗ ТУЛАДАЙ ЛИННАЙДИ

Қиз-жувонлар учун

Баҳор фасли аёллар учун айниқса серташвиш келади. Юзингизни доғ ва сепкиллардан асраш учун терини офтобдан сақлайдиган кремлардан фойдаланинг. Кремдан сўнг упу суринг. Бу фаслда юз териси алоҳида қаровга муҳтождир. Куйидаги тадбирлардан бирини ҳафтастига 1—2 марта бажариб турсангиз, чехрангиз гулдек яш...

КЕЧИРИЛДИ ОШИҚ ДУНЁ ГҲУНОҲИ

Бошига ранго-ранг рўмолин олиб Баҳор кириб келди югуриб-елиб. Бу девона баҳор билмайми, биллиб юборди.

Ғалати ғавғони бошлаб юборди.

Майсалар ундилар юраги тошиб Бойчечак энтикиб кўтарди бошини.

Қадимий чинорлар унутди ёшип Ғалати савдони бошлади баҳор.

Оппоқ даракларнинг келди учгуси,

Мирзатарекларнинг ойни кучгуси.

Ошиқлар висол деб жондан кечгуси

Қандайдир савдони бошлади баҳор.

Дарёлар ҳовлиқиб тошиди, кўпирди,

Осмоннинг бағрига чақмоқ югурди.

Тасаввуф тавба деб, тасбеҳ ўғирди,

Ғалати ғавғони бошлади баҳор.

Ҳайрат-ла боқди-ю Олам Паноҳи

Ғазалга айланди Маишраблар охи.

Кечирилди ошиқ дунё гўноҳи Ғалати савдони келтирди баҳор.

Гулнора Раҳмон, Хатирчи

бир дунё бўлиб юрган барваста кампир баноғох эйтиборимизни тортди. Бойси шу эдикки, момонинг дунёи дун билан бир тангалик иши йўқдек эди гўё. Бизнинг бор-йўқлигимиз ҳам аҳамиятсиз эди. Қордек оппоқ оқариб кетган сочлари эса момага бир мажнуналик бахш этгандек таасирот қолдиради. Инсон ўз-ўзидан бундай қарийб жунжунорлик ҳолатига келиб қолмаслигини ич-ичдан сезиб турардик.

— Бу момо ким, онангизми? — сўра-

йўлида давом этарди. Кечкурун ишдан қайтар маҳалида ҳам бир-бир аҳошлаш-тиқ ўтишдан эринмасди. Унинг бу одати гўё қариндошлари ҳам кўниқиб қолган эдилар. Бизнинг Холмуҳаммад кўнгилларингиз айвонига ёдгорлик ўрнатиш билан машғул эди.

Холмуҳаммад отаси — иккинчи жаҳон уруши қатнашчиси Жўракул Розиков қаза қилганда ўн икки ёшда эди.

ХОЛМУҲАММАД РОЗИҚОВНИНГ ОНАСИ

дик Қурбонмуроддан беихтиёр.
— Йўқ, қайнонам бўлади, — жавоб қилди муаллим, — ўғли Афғонистонда нобуд бўлган... Исмини Холмуҳаммад дер эдилар...

— Фамилияси Розиков эмасмиди?
— Худди ўша, Холмуҳаммад Розиков! — жавоб қилди у.

Шундай қилиб, биз машъум афгон урушида марҳумлик топган, қирчинидан қийрилган — шўро армияси зобити Холмуҳаммад Розиковнинг онаси Бибисора момони қўриб турган эқанмиз.

Холмуҳаммад асли ким эди? У 1980 йили Душанбе қишлоқ ҳўжалиги институтининг гидрометеорология факултетини тамомлаб, Олтинсой туман сув ҳўжалиги бошқармасида муҳандис сифатида иш бошлади. 1983 йили уни афгон урушига олиб кетишди. Мустабид тузум томонида олиб борилган урушда бир йил-у олти ой жанг қилди, қон кечди. Қалитан ушонига қадар бўлган йўли босиб ўтди. Дастлабки пайларда таржимонлик қилди, охириги пайларда эса батальонга командирлик қилиш зиммасига тушди. 85-йилнинг кузига эса... Марҳум бўлди.

Холмуҳаммад институти битириб келган, Олтинсой туманидаги «Ок олтин» оҳамо ҳўжалигининг «Янгибод» кишлоғидан ҳар кун ишга қатнади. Одатига кўра, қўларини орқага қилганча йўлга тушарди. Йўл-йўлакай қариндош-уруғлари билан ҳол-аҳвол сўрашиб ўтарди: «Қандай, яхши ётиб-турдингизларми?». Яна

— Холмуҳаммаднинг қийналиб катта қилган эдим, гоҳи қийим-бошдан, гоҳи емак-ичмақдан қийналган пайтлари бўлди, — дейди енг учлари билан кўзаларини артаркан Бибисора момо.

— Болам ўзи аслида бир бошқача ўғил эди, ақли, вазмин, босиқ йигит эди, ҳеч кимга ўхшамасди... — момо яна хун бўлиб йилғайди... — Дунёга келиб тўрт ўғил, бир қизга она бўлдим. Олти боланинг орасида шуниси бошқача эди...

... Афгон тупроғида эса адолатсиз жанглар борарди. Холмуҳаммад охириги пайтларда онаси Бибиғулга хат ёзди: «...она, бўғини энди Худо билди...» Энг сўнгги хатини онасига ва хотини Ражаб-гулга ёзди: «...насиб бўлса бораман...».

Бибисора момо 24 йил қолхозда ва 16 йил мактабда ишлади. Мактабдаги иши фарошчи эди.

Кўп нарсалар, айрим рақамлар момонинг ёдидан чиқиб кетган. Лекин... ўғли Холмуҳаммад ҳақида совуқ хабар келган кунни эслайдилар...
— Пайшанба кун эди. Мактабни су-пуриш, тозаликни назорат қилиш навба-тим эди. Хамма ишни қилдим, мактабда ҳеч ким қолмади. Сўнгра қайтмишда йўл-йўлакай укамнинг уйига ҳам кирдим. Укам меҳрибонлик билан бошимни силди: «Опа, кўп ғам тортман, насиб бўлса Холмуҳаммадхон олти ойдан сўнг келди». Илоё, шундай эдим, дедим. Шу пайтда Ёлгорим — кенжа ўғлим келиб қолди. «Ҳа, болам, тинчликми, нима гап?» десам,

«юринг, уйга меҳмон келди», деди. Ун-г эрғабил йўлга тушдим. Нима бўлди — билмайман, юрولмайман, оёқларим ҳе-юрмайди. Оёқларим орқага тортади, мен га бўйсунмайди. Уйга қийнашганимди: Холмуҳаммаднинг катта қизи Сарвино: пешвоз чиқди: «Момо, момо, отамдан ха-келди!» Кувондим. Уйга кирдим. Уйда эса Хўжаев билан Баҳриддинхон ўтирган эканлар. Улар жим ўтиришибди. Музаффа-ўғлимга тезда чой-пой қил, нимага бун

дай ўтирибсан, дедим. Ўзимча ўйладим инан сотаман деган эдим, шунга ҳаридо бўлиб келишган, шекилли. Анча сукунат сўнг Баҳриддинхон айтдилар: «Холмуҳаммаднинг оёғи синибди!». Шунда менин тилларимга бир-бало ёпишди: «Йўқ, бо божон, унинг оёғи синмаган, уни ўлди ришганлар...» Сўнгра тўрт оёқ бўлиб, ер ни тирнаб, тимдалаб ташқарига ўрмали кетдим... Кейин бошқасини билмайман.

Айни гул пайтида афғонда бемаври қазон бўлган йигитнинг онаси бошдаи кечганларини айтarkan, бори дунёни вайрон қилиб кўзаларидан ёшлар тўқарди. Ш гурунга гувоҳ бўлиб ўтирган, момосини нг чап тарафидан уни тўрт ёшли невараси Ш ўрел ва иккинчи тарафидан невараси — ўн ёшли Шонра ҳам сим-сим йилга шарди. Момонинг кўёви Қурбонмурод бў-пйелани тўнкайри, кўзаларини ерга тик қанча, оғир хабарларга чулганганди. Шун да ёнимда ўтирган шериғимнинг товуш гўё узоқ-узоқлардан, бўғилиб-бўғили келди: «Мен отимдан бориб хабарла шай...». Момонинг гурунгарин аносид кўнгилларимиз вайрон бўлди. Кўнгилла римиз дилафруза эди, бирпасда дилху бўлди. Момо йилгади, йилгайин деб йил ламади, уни тақдирнинг аччиқ йўллар йилгадди. Уни йўлбарсдай ўғилнинг фи роғи йилгадди...

... Бу орада Холмуҳаммаднинг жасади ни олиб келишди, дафн қилишди. Қанч ғам-қайғу, йиғи-сиги бўлди. Бехўш ва бе ҳуд ётган онанинг булардан асло хабар йўқ эди. Еттинчи кун деганда момо ўзиг келди. Қабристонга олиб боришди. Хол

НАВРЎЗИНГИЗ МУБОРАК!

Наврўзи ахамни таърифлаш учун сўз бойлиги етармикан?
 Ўша мўъжизали кунни келинчак бор бисотини ёйиб кўз-кўзлайдиган, энг чиройли либосини кийган гулдек пайтига кўёслагим келди.
 Наврўзда, айнан Наврўзда одамлар табиат билан учрашадилар. Мен шундай деб ўйлайман. Ахир, қадим-қадимдан одамлар шу тароватли айём кунни тонг сахарданоқ далаю-қирларга ошиқшган.

бари ўша кунни кўшиқ айтади, ўйинга тушади, ҳеч ким тортиниб-қимтиниб ўтирмайди. Шодлиги оламни тутган болакайлар ҳам ўзаро мусобақа ўйнашади. Улар ким энг кўп чучмомаю бойчечак териб келишга «бахс» бойлашшади. Уларнинг энтика-энтика териб келган гул-чечакларини катталар хидлай-хидлай чаккаларига тақиб қўйшади.

Энг қизиги кейин бошланади. Момолару лобар келинлар, навқирон йигитлару

САОДАТЛИ, САХОВАТЛИ АЙЁМ..

Бу табарруқ удумларимиз ҳозир ҳам унутилган эмас. Одамлар баҳор, Наврўз баҳона бор ғаму ташвишларини унутишиб, табиатнинг бетакрор гўзал гўшаларига отланадилар.

Бу борада Бўстонлик аҳлига омад кулиб боққан. Улар байрам кунни олис-олисларга отланиб ўтирмайдилар. Оллоҳ уларга шу масканда туғилиш, яшаш бахтини ато этган.

Мен ўзим туғилиб ўсган Сижжак қишлоғида Наврўз байрами қандай ўтишини ҳикоя қилмоқчиман. Энг аввало кўк сомсаю чучваралар пиширилади. Ҳар маҳаллада кимнингдир уйда сумалак қайнайди. Тонгда карнай-сурнай садолари, бола-бақралар қий-чуви остида баландликдаги адирга йўл олинади.

Эҳ-ҳей! Қандоқ ўйинлар бўлади бу ерда... Отларнинг пойғасидан тортиб, кураш тушиш дейсизми, кўчқорларнинг жангини айтмасизми? Кекса-ю ёшнинг

кекса отахонлар давра-давра бўлишиб лапар айтишга киришишади. Эсимда...

Найман бобонинг кампири Гул очам чирмандани олиб лапарни бошлаб юборади:

**Бодомзорнинг гулларига қарарман-о,
 Узун-узун сочларимни тарарман-о,
 Олисларга отлар суриб кетса ёра**

Узангисин ушлаб бирга борарман-о...

Атрофидаги бир гуруҳ кексалар билан гурун қилаётган Найман бобога ёнидаги-лар имо қилишади. Дилкаш ва ҳозиржавоб бобо чирмандақашнинг чирмандасини олиб давранинг ўртасига тушади. Ёш-яланглар қийқириб, «бўш келмайсиз» деган хитоблари остида у лапарга жавобини бошлайди.

**Олисларга отлар суриб кетайин-о,
 Бегойимов, садоқатинг синийин-о,**

бир дунё бўлиб юрган барваста кампир баногоҳ эътиборимизни тортди. Боиси шу эдики, момонинг дунёи дўн билан бир тангалик иши йўқдек эди гўё. Бизнинг бор-йўқлигимиз ҳам аҳамиятсиз эди. Корде оппоқ оқариб кетган сочлари эса момага бир мажнунлик бахш этгандек таасир қолдиради. Инсон ўз-ўзидан бундай қариб жунворлик ҳолатига келиб колмаслигини ич-ичдан сезиб турарди.

— Бу момо ким, онангизми? — сўра-

йўлида давом этарди. Кечкурун ишдан қайтар маҳалида ҳам бир-бир аҳволлашиб ўтишдан эринмасди. Унинг бу одатига қариндошлари ҳам кўникиб қолган эдилар. Бизнинг Холмуҳаммад кўнгилларининг айвониغا ёдгорлик ўрнатиш билан машғул эди.

Холмуҳаммад отаси — иккинчи жаҳон уруши қатнашчиси Жўракул Розиков қаза қилганида ўн икки ёшда эди.

«юринг, уйга меҳмон келди», деди. Унғ эргашиб йўлга тушдим. Нима бўлди — билмайман, юролмайман, оёқларим ҳе юрмайди. Оёқларим орқада тортади, мен га бўйсунмайди. Уйга ақинлашганимди: Холмуҳаммаднинг татта қизи Сарвино: пешвоз чиқди: «Момо, момо, отамдан ха келди!» Кувондим. Уйга кирдим. Уйда эси Хўжаев билан Бахриддинхон ўтирган эканлар. Улар жим ўтиришди. Музаффар ўғлимга тезда чой-пой қил, нимага бун

ХОЛМУҲАММАД РОЗИҚОВНИНГ ОНАСИ

дик Қурбонмуроддан беихтиёр.
 — Йўқ, қайнонам бўлади, — жавоб қилди муаллим, — ўгли Афғонистонда нобуд бўлган... Исмини Холмуҳаммад дер эдилар...

— Фамилияси Розиков эмасмиди?
 — Худди ўша. Холмуҳаммад Розиков! — жавоб қилди у.

Шундай қилиб, биз машъум афғон урушида марҳумлик топган, қирчанидан қийрилган — шўро армияси зобити Холмуҳаммад Розиковнинг онаси Бибисора момони қўриб турган эканмиз.

Холмуҳаммад асли ким эди? У 1980 йили Душанбе қишлоқ ҳўжалиги институтининг гидрометеорология факултетини тамомлаб, Олтинсой туман сув ҳўжалиги бошқармасида муҳандис сифатида иш бошлади. 1983 йили уни афғон урушига олиб кетишди. Мустабид тузум томонидан олиб борилган урушда бир йил-у олти ой жанг қилди, қон кечди. Капитан унвонига қадар бўлган йўлни босиб ўтди. Дастлабки пайтларда таржимонлик қилди, охириги палларда эса батальонга командирилик қилиш зиммасига тушди. 85-йилнинг кузида эса... Марҳум бўлди.

Холмуҳаммад институтни битириб келгач, Олтинсой туманидаги «Ок олтин» жамоа ҳўжалигининг «Янгибод» қишлоғидан ҳар кун ишга қатнади. Одатига кўра, қўлларини орқага қилганча йўлга тушарди. Йўл-йўлакка қариндош-уруғлари билан ҳол-аҳвол сўрашиб ўтарди: «Қандай, яхши ётиб-турдингизларми?». Яна

— Холмуҳаммаднинг кийналиб катта қилган эдим, гоҳ қийим-боддан, гоҳ емак-ичмақдан қийналган пайтлари бўлди, — дейди энг учлари билан кўзларини артаркан Бибисора момо.
 — Болам ўзи аслида бир бошқача ўғил эди, ақли, вазмин, босиқ йигит эди, ҳеч кимга ўхшамасди... — момо яна ҳун бўлиб йиғлабди. — Дунёга келиб тўрт ўғил, бир қизга она бўлдим. Олти боламнинг орасида шуниси бошқача эди...

... Афғон тупроғида эса адолатсиз жанглар борарди. Холмуҳаммад охириги пайтларда онаси Бибигулга хат ёзди: «...она, бўвёғини анди Худо биллади...» Энг сўнги хатини онасига ва хотини Ражабгулга ёзди: «...насиб бўлса бораман...».

Бибисора момо 24 йил колхозда ва 16 йил мактабда ишлади. Мактабдаги иши фаррошлик эди.

Кўп нарсалар, айрим рақамлар момонинг ёдидан чиқиб кетган. Шунинг йўли Холмуҳаммад ҳақида совуқ хабар келган кунни эслайди...

— Пайшанба кунни эди. Мактабни су-пуриш, тозаликни назорат қилиш навбати эди. Ҳамма ишни қилдим, мактабда ҳеч ким қолмади. Сўнгра қайтишда йўл-йўлакка укамнинг уйига ҳам кирдим. Укам меҳрибонлик билан бошимни силади: «Опа, кўп ғам тортманг, насиб бўлса Холмуҳаммадхон олти ойдан сўнг келади». Йўл, шундай бўлсин, дедим. Шу пайтда Ёдгорим — кенжа ўғлим келиб қолди. «Ха, болам, тинчликми, нима гап?» десам,

дай ўтирибсан, дедим. Узимча ўйладим инанк сотаман деган эдим, шунга ҳаридо бўлиб келишган, шекилли. Анча суккутда сўнг Бахриддинхон айтдилар: «Холмуҳаммаднинг оёғи синибди!». Шунда менинг тилларимга бир-ало ёпишди: «Йўқ, бо божон, унинг оёғи синмаган, уни ўлдиришганлар...» Сўнгра тўрт оёқ бўлиб, ер ни тирнаб, тимдалаб ташқарига ўрмалай кетдим... Кейин бошқасини билмайман.
 Айни гул пайтида афғонда бемаври, ҳазон бўлган йигитнинг онаси бошида кечганларини айтarkan, бори дунёни вайрон қилиб кўзларидан ёшлар тўқарди. Ш гуруннга гувоҳ бўлиб ўтирган, момосини нг ча тарафидаги ўн тўрт ёшли невараси си Урол ва иккинчи тарафидаги невараси — ўн ёшли Шоира ҳам сим-сим йиғла шарди. Момонинг кўёви Қурбонмурод бўл пиёлини тўнкариб, кўзларини ерга тик қанча, оғир хаёлларга чулганганди. Шунда ёнимда ўтирган шериғимнинг товуши гўё узоқ-узоқлардан, бўғилиб-бўғилиб келди: «Мен отимдан бориб бахарла шай...» Момонинг гурунгарни асосид кўнгилларимни вайрон бўлди. Кўнгилла римиб дилафрўз эди, бирпасда дилху бўлди. Момо йиғлади, йиғлагани деб йиғ ламади, уни тақдирнинг ачиқ йўллари йиғлатди. Уни йўлбарсдай ўғилнинг фи роғи йиғлатди...

...Бу орада Холмуҳаммаднинг жасади ни олиб келишди, дафн қилишди. Қанч ғам-қайғ, йиғи-сиги бўлди. Бешух ва бе худ ётган онанинг булардан асло хабар йўқ эди. Эттинчи кун деганда момо ўзи келди. Қабристонга олиб боришди. Ҳол

- КЕЧИРИЛДИ ОШИҚ
- ДУНЁ ГУНОҲИ
- Бошига ранго-ранг рўмолин олиб Баҳор кириб келди югуриб-елиб. Бу девона баҳор билмайми,
- Ғалати ғавғони бошлади юборди.
- Майсалар ундилар юраги тошиб Бойчечак энтикиб кўтарди бошин.
- Қадимий чинорлар унутди ёшан Ғалати савдони бошлади баҳор.
- Оппоқ даракларнинг келди учгуси,
- Мирзатарекларнинг ойни кучгуси.
- Ошиқлар висол деб жондан кечгуси
- Қандайдир савдони бошлади баҳор.
- Дарёлар ҳовлиқиб тошди, кўпирди,
- Осмоннинг бағрига чакмоқ югурди.
- Тасавуф тавба деб, тасбех ўйирди,
- Ғалати ғавғони бошлади баҳор.
- Ҳайрат-ла боқди-ю Олам Паноҳи
- Ғазалга айланди Машраблар охи.
- Кечирилди ошиқ дунё гуноҳи Ғалати савдони келтирди баҳор.
- Гулнора Раҳмон, Хатирчи

МОМОЛАР СУМАЛАК САЙЛИНИ БОШЛАР

Кўзи уйқу юртин тарк этиб бунда,
 Момолар сумалак сайлини бошлар.
 Чечаклар орзуси етилиб тонгда,
 Дала, боғни нурга тўлдириб ташлар.
 Нур, гул-оғушида елнинг уйини,
 Ажиб жилваларни кашф этади.
 Чуғурлаб қалдирғоч баҳор тўйини,
 Алқондай юксакда шўх-шўх учади.
 Ўвондай твланган далалар сулуи,
 Ҳар бир дил нигоҳи бўлур махлуё.
 Гуллар юзин чайган ариқдаги сув,

Кавсар булогининг сувидир гўё
 Умид парисининг қўлидан тутиб,
 Барака уруғин экади деҳқон.
 Қўралари кўю кўзига тўлиб,
 Севинчдан энтикиб кетади деҳқон.
 Мўъжизалар сирин шивирлаб боққа,
 Қизғалдоқ рўмолин ўпар камалак.
 Ёмғирни симирган чексиз борлиққа,
 Ҳайрат улашади кўкда камалак.
 Она юрт гул хуснинг нақ боғи эрам,
 Мадҳинг қуйлар тинмай дилада
 қалам.
 Тамара ХУММАМАНОВА
 Жиззах

Мен йўғимда бировга қош қоқар бўлсанг — Бошқа ёрни олиб қочиб келойин-о...

Таърифи йўқ томоша-ю ўйин-кул-гулар билан байрам кунни ҳам ниҳоясига етай дейди. Утган кунимиздан бирам шод, бир энтикиш билан, бироз афсус билан оқшом қишлоққа қайтаммиз... Аммо бу ҳали байрам туғади, дегани эмас. Энг орақиби қутилган лаҳзалар ҳали олдинда...

Оҳорли либосларимизни ечмай қариндошларимизни кўргани борардик. Онамиз кўлларимизга озми-кўпми совғалар тутқазар, йўлга тушарканмиз, отам насихат қилардилар: «Бизнинг кўзимиз очиклигида қариндошларингизни, уларнинг фарзандларини яхшилаб таниб, билиб олинглар.

Биздан кейин сизлар, сизлардан сўнг болаларингиз-Наврўз кунлари мана шундай қон-қариндошликни давом эттиринглар», — дер эдилар.

Йўл, юртимиздаги ҳар бир хонадон Наврўзнинг саховатли кунлари билан файзиёб бўлсин, Азизлар!

Басира САЙИД АЛИ

ЧЕХРАНГИЗ ГУЛАДАЙ ЯШИНАЙДИ

Қиз-жувонлар учун

Баҳор фасли аёллар учун айниқса серташвиш келади. Юзингизни доғ ва сепкиллардан асраш учун терини офтобдан сақлайдиган кремлардан фойдаланинг. Кремдан

Т оёқ
 Бун
 шин
 Бир
 зар
 диг
 сали
 ёмо
 хи
 эса
 даг
 тин
 мағ
 таш
 нин
 дим
 гуни
 гапи
 ода
 туш
 дан
 ма
 акан
 гул
 ури
 L
 ака
 дил
 гап
 рз
 с
 бер
 ган
 май
 ди.
 ўтд
 сиз,
 гиз
 чим
 либ

БОШЛАР
 инг сувидир гўё
 иг қўлидан тутиб,
 экади дехқон.
 қўзига тўлиб,
 икиб кетади дехқон.
 три шивирлаб боққа,
 мин ўлар камалак.
 ган чексиз бориққа,
 даи чўкда камалак.
 уснинг нақ боғи эрам,
 р тишмай дилдаги
 қалам.
 лара ХУММАТАОВА
 Жиззак

жувонлар учун

лар ш
 доғ
 ш
 дан
 дан

Тўхташ акадан олган қарз оёққа санчилган зиралча эди. Бундан бир йилча олдин мошина оламан деб юрвудим. Бирдан кўнимиз Соқижон ака заруратдан мошинасини сотадиган бўлиб қолди. Бироз «касаля» бор, лекин кўриниши ёмон эмас. Савдолашдик, нархи мўлжалимдан сал кўпроқ эса-да, рози бўлдим. Қўлимдаги бироз камлик қилгач, хотиннинг маслаҳати билан етмаганига бош ҳисобчимиз Тўхташ акадан қарз кўтариб, кўшнинг мошинасини сотиб олдим. Эскиларни: «Эскини тузатгунингча эсинг кетади», деган гапи тўғри экан. Мошинани одам қилгунча яна шунчага тушдим. Шу сабаб Тўхташ акадан олган қарзни вақтида узоқлаб, ҳижолатда эдим. Тўхташ аканинг қорасини кўрдим дегунча ўзимни қайси кавакка уршни билмасдим.

Шу десангиз, кеча Тўхташ ака ўйга телефон қилиб қолдилар.

— Ашрафжон, — дедилар гапни узоқдан бошлаб. — «Қарз олганини бир юзи қаро, қарз берганини икки юзи қаро», деганлар. Энди айбга буюрмайсиз, пул керак бўлиб қолди. Мана, орадан бир йил вақт ўтди. Ўзингизга ташлаб қўйсам, сиздан садо чиқмади. Хабарингиз бор, яқинда чик қирқмоқчимиз. Шунга бир иложини қилиб... дегандай, телпон қоқаёт-

ган жойим...
 Нима ҳам дердик? «Бир иложини топарман», деб қўя қолдим.
 Бошим гулпидек шишиди. Хотинга айтсам, у Тўхташ аканинг қизини айблай кетди.
 — Улармиди бироз шовмай турса, эндигина ўн олтига кирди, эрсираб қолганига ўлайми! Е бирор иш қилиб, отасини шовширган бу жувонмарг!
 — деди тусмоллаб.
 — Эҳтимол, тўйни баҳордан қилиб Тўхташ аканинг ўзи сиздан қарзини ундириш ниятидадир?
 — Нима бўлганда ҳам барибир қарзини узиш керак-ку, — дедим чўкур ўйга ботиб. Одамзотнинг феъли галатида: «Оларда қирар жоним, берарда чикар жоним».
 — Хай, қаердан узасиз ўша қарзини? Тишимизни қавагида асраб юрган бир-икки тангани, билламан, беролмайси! Улгимиз ўқушга қиритиб қўясизлар, деб бизга ишониб юриди. Агар ўлингизнинг келажагини ўйлабсангиз, ана, ўшани олиб бериб, жонингиз халос.
 — Галинг тўғри, хотин, пул ўзимизга керак, буни билламан. Лекин Тўхташ акага ҳам осон туги бўлмайди. Халиям бир йил-

дан бери дарди ичда. «Ғоизи билан берасан», деса ҳам у ҳақ. Аммо у киши менинг аҳолининг билгани учун ҳам бунақа номаъқулчиликни қилмайди. Ўзиникини минг истихолоа билан шураятми... Бундай қилсак-чи, — дедим таллаб келган фикрни ўртага ташлаб. — Шу мошинанимизни қарзни микдорига, бирор йилча Тўхташ акага бериб қўйсак, бунга унинг дим, барининг боши берк.
 — Хай, нима қилинг дейсан? — дедим туриб-туриб. — Бирровдан қарз олиб, қарзни узайми?
 — Қарз олиб, қарз узиб бўлмайди. Бу режангиз «икки ўн беш — бир ўттиз»-дай гап. Ҳозир Тўхташ акадай содда одамни қаердан топасиз? Ундан кўра ишдан сўнг бир-икки соат

кўча айланнинг, сопини ўзидан чикарасиз.
 — Киракашлик қилинг, дедим қимчирасан?
 — Ха, нима, айбми?
 — Одамлар нима дейди?
 — Одамларга нима ишингиз бор? Қарзи йўқлар гапирди, қарзи борлар «отанга раҳмат, йўлини тописан» деб алқайди.
 — Йўқ, хотин, мен уяламан! Ахир, мен интеллигентман, айб бўлади!
 — Хали ҳам эскича ўйлабсангиз-да, дадаси. Ҳозир интеллигент қолганми? Буни бозор замони деб қўйганлар, бозорда уят кетмайди, таллашиб-тортишасиз.
 — Бўлмайди, хотин, бўл-

майди! Сен бошлаётган кўчанинг ҳам боши берк. Ундан кўра, уйдаги бирор нарсани сотамиз!
 — Нимани сотамиз? Уйингизда сотилмаган нарсанинг ўзи борми?
 — Масалан, мошинани сотамиз! Кейинроқ бирорта бундайроғидан олармиз.
 Хотин тутақиб кетди.
 — Нима, ҳаммасини бошидан бошламоқчимисиз?..
 Хотин билан гапимиз қовушмади. Роса кўчаларда «адашдик». Охири, хотин ўрнидан даст туриб телефонга ёпишди.
 — Тўхташ аканинг телефон номерини айтинг! — деди гўшакни кўтариб. Мен айтган номерларни териб, сўнг мулойимлик билан деди: — Тўхташ ака, уэр, Ашрафжон акам қарзини узоқлашмади. У кишининг ўрнига ўзингизни қўйиб кўринг!
 Хотин гўшакни жойига қўйра-да-қўймаз, ўрнимдан туриб кетди.
 — Бу нима деганинг? Энди мени нима деб ўйлайди?
 — «Қарзини қандай узарканмиз», деб битта биз ўйлашимиз керакми? Тўхташ ака ҳам «ниманига қарз бердим» деб ўйлашингиз-да!
 Хотиннинг шу гапидан кейин Тўхташ аканинг ҳолини тасаввур қилиб ўтирибман. Бечора Тўхташ ака, ўзини менинг ўрнинга қўйиб, хотини билан жиккамушт бўлиб ўтиргандир?

ЗИРАПЧА

ёхуд боши берк кўча
 Ҳажвия

ҳақи бор-ку! Бир йилдан сўнг қайтариб оламиз. Шу билан қарздан қутулардик.
 — Бўлмайди, — деди хотин столи мушлаб. — Шу мошинани мошин қилгунча бу ердаги жонингиз, мана, бу ерингизга келди. Тўхташ ака буни билмайди. Билмагандан кейин қадрига етадимми? «Бир кун қайтариб олади» деб олди-орқасига қарамай миноди. Шалогини чикариб бўлгач, келтириб ташлайди. Сиз бўлса «тузатаман» деб яна бўларингиз бўлади. Йўқ, йўқ, бунақа олди-бердини хаёлингиздан чикаринг!

Хотини гапидан жон бор. Тўғри-да, Тўхташ ака менинг азобларимни қайдан билсин? Бошим қотди. Минг хил кўчага кириб-чиқ-

қўча айланнинг, сопини ўзидан чикарасиз.
 — Киракашлик қилинг, дедим қимчирасан?
 — Ха, нима, айбми?
 — Одамлар нима дейди?
 — Одамларга нима ишингиз бор? Қарзи йўқлар гапирди, қарзи борлар «отанга раҳмат, йўлини тописан» деб алқайди.
 — Йўқ, хотин, мен уяламан! Ахир, мен интеллигентман, айб бўлади!
 — Хали ҳам эскича ўйлабсангиз-да, дадаси. Ҳозир интеллигент қолганми? Буни бозор замони деб қўйганлар, бозорда уят кетмайди, таллашиб-тортишасиз.
 — Бўлмайди, хотин, бўл-

Илҳом ЗОЙИР

наб тураверади.
 * Ухладан аввал қирғичдан ўтказилган бодринг бир ош қошиқ сузма билан аралаштирилиб юзга суртилади. 10—15 дақиқадан сўнг ювилади.
 * 2 чой қошиқ ун, 1 чой қошиқ сирка ва 1 ош қошиқ асални аралаштириб, юзининг доғ тушган ерига текис қилиб суринг, ярим соатдан сўнг ювинг.
 * Бодрингни 2 га бўлиб юзга ишқанг, шираси қотгач ювиб ташланг.
 * Тўхум оқини юзга суртсангиз куёшининг тери рангини қорайтиришига тўсқинлик қилади. Дағни кетказади.

* Мита мевасини ловия билан аралаштириб, хамир қориб юзга суртилса доғ кетади.
 * Гулсафсар ва унинг илдизи қайнатмасида юз чансизинг юзингизни турли доғлардан, губорлардан тозалайди.
 * Бир боғ петрушкани 1 стакан сувга солиб милдиратиб қайнатинг, совуғач эртаги ва кеққурун у билан юзингизни артиб туринг. Совуғичда сақлаб, бир неча кун фойдаланишингиз мумкин.

Д. ТУРҒУНОВА тайёрлади

муҳаммаднинг қабрини кўрсатишди. Бир чеккада эса тахтарлар ётарди. «Холмуҳаммаднинг шу тахтарлари олиб келишди», деб айтишдилар.
 Бир гўл очилди, тирикликнинг айвони бир зум янашб, қўлф уриб турди. Айни портаб турган чоғида барғизазон бўлди.
 Холмуҳаммаддан икки қиз қолди. Бирини Сарвиноз, иккинчисини эса Заррагўл дейдилар. Унинг умридан сарв ва зарралар қолди, ҳар қалай. Аёли Раҳабгўл эса хали қирққа боргани йўқ. Лекин жуда ёш бева қолди. Қайнонаси Бибисора мо-мо уч марта гап солди: «Қизим, нима ҳам қилайликки, тақдир экан, кўникмоқдан ўзга иложимиз йўқ. Пешонангда бор экан, майли... эрга чикқин, хали ёшсан...». Ражабгўл қайнонасининг бу тақлифини ҳаргиз қабул қилмади, «Хола, қўйинг шу гапларни, керак эмас...».

пол ёзиб берсангизлар деб келган эдим...». Раис Абдуғаффор Мўминов момонинг гали тугар-туғамас бирданга жериб солди: «Йўқ, дейман, йўқ!». Шунда раиснинг бир томонида ўтирган бош бухгалтер Аса-тулло Исаев ўтин қалади: «Боринг, кетинг!». Момо айтди: «Нега кетаман, мен ўлимнинг иш ҳақини сўраб келганман». Бош бухгалтер айтди: «Уғлингизнинг иш ҳақиям, пулиям йўқ, билдингизми?». Момо айтди: «Нима, давлат идорага ҳақини сўраб келган одамни қувиб сол деганми?». Бош бухгалтер айтди: «Ха, колхозчини қувиб сол деган!». Шундан сўнг момо раиснинг ҳузуридан ййглаб чиқиб кетди. Момо айтди: «Эртаси кунни суриштириб билдик: Шухратнинг колхозда ўн олти минг сўм иш ҳақи бор экан...».

Сокин куз оқшоми эди, файзл бир кеча эди. Лекин афғон заминиде марҳумлик топган зобит Холмуҳаммад Розиковнинг онаси Бибисора мо-мо Сафарова билан бўлган кутилмаган учрашувимиз, суҳбатимиз кўнгли салтанатини вайрон қилди. Одамзот барисига чидаб экан. Топлар эрирган, темир мулойим тортаркан. Лекин одам боласи жамики андуҳга, қайғу-ҳасратга чидаб экан.

... Оғир имтиҳонга рўбарў келган она, эриб битмаган тош, саботи мўл она, ўгли билан охираб дийдорига илҳак ва умидвор бўлган мушфик, мунис она — Холмуҳаммад Розиковнинг онаси...
Маҳмуд АБУЛҒАЙЗ, Сурхондарё вилояти

Байрам маслаҳатлари

Билиб қўйган яхши

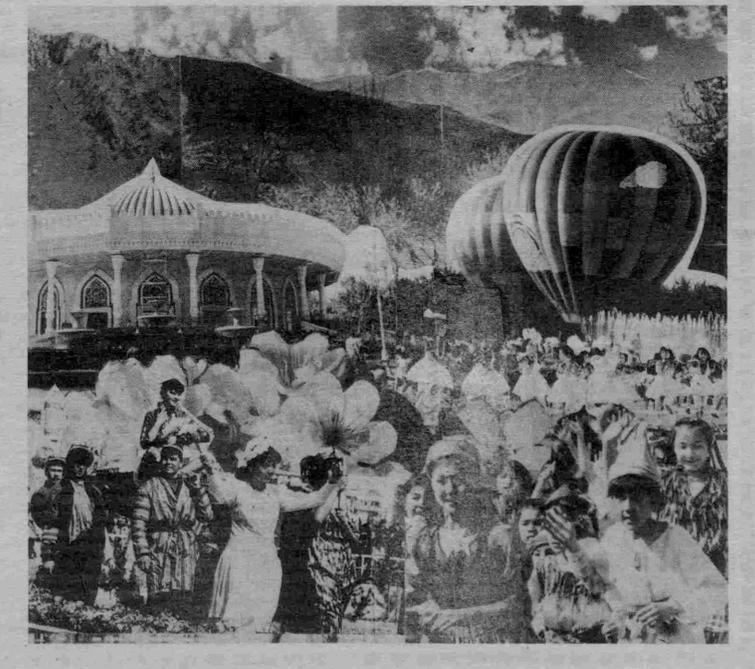
«Наврўз гуллари» деб номланган соч бўёғи со-тувда. Бўёқнинг аввалгиларидан фарқи — бўёқни қўлгаганингизда сочингиз аввал қукаради, сўнг сарғайди ва ниҳоят тўқилади...
 «Наврўз — Саратон» шоколадидан сотиб олинг. Шоколадни кўрган заҳотингиз кўнглингиз Наврўз гулларидек очилиб кетади. Баҳосини эшитгандан сўнг эса саратон иссингиздек баданингиз қизиб, тер-лай бошлайсиз.
 Байрам дастурхонингизда қўйилган шовлани эҳтиёт қилинг! Обрў кетса кетсин, шовла кетмасин.
 Байрам кунни кутилмаган меҳмон келиб қолса, дастурхонга қўйилмаган нарсаси бўлмаса, «Мил-ли» таомлар» китобидан парчалар ўқиб беринг! Қорни тўймаса-да, кўнгли яйрайди.
 Товуқ билан ҳўрозни битта қозонга солманг, овқатингиз тахир қиқади.
 Бозордан тўхум сотиб олмақчи бўлсангиз, етти марта чақиб, бир марта сотиб олинг!
 Дастурхонга албатта шакар қўйинг, чойга ара-лаштириб ичиш мумкин. Агар уйингизда шакар бўл-маса, қўймайсиз ҳам бўлади. Чойни шакарсиз ҳам ичиш мумкин.

СҲУЙИБ, ҚУЙИБ ЁНДИМ-А

- Ойтунгина ойгина, Армонлар бойгина. Ойтуник бир мунггина, Чиройли зим тунгина...
- Менгина... Моҳим, оҳим етмади, Суйган кишим қайтмади.
- Бизни келин этмади, Улгина, бу тунгина... Шувлаланган шомгина
- Суйиб, қуйиб ёндима, Суйгонидан тонди-я, Шулгина, шу тунгина... Мен... армонли қизгина...
- Озода ТўРАКУЛОВА, Фаргона

АНГ ОНАСИ

й ўтирибсан, дедим. Ўзимча ўйладим, ак сотаман деган эдим, шунга ҳаридор либ келишган, шекилли. Анча сукунат-г Баҳриддинхон айтдилар: «Холмуҳам-днинг оёғи синибди!». Шунда менинг ларимга бир бало ёпишди: «Йўқ, бо-жон, унинг оёғи синмаган, уни ўлди-шганлар...» Сўнгра тўрт оёқ бўлиб, ер-тирнаб, тимдалаб ташқарига ўрмалаб-гдим... Кейин бошқасини билмайман... Айни гўл пайтида афғонда бемаврид зон бўлган йигитнинг онаси бошидан-ганларини айтarkan, бори дунёни вай-н қилиб кўзларидан ёшлар тўқарди. Шу-зунгга гувоҳ бўлиб ўтирган, момосини-чап тарафидаги ўн тўрт ёшли невараси-Урол ва иккинчи тарафдаги невараси-ўн ёшли Шоира ҳам сим-сим йилла-рдди. Момонинг кўёви Қурбонмурод бўш-ёлани тўқариб, кўзларини ерга тик-ча, оғир ҳаёлларга чулганганди. Шун-ёнимда ўтирган шериғимнинг товуши-ё узок-узоклардан, бўғилиб-бўғилиб-лди: «Мен отимдан бориб хабарла-й...». Момонинг гурунглари асосида-гилларини вайрон қилди. Кўнглила-миз диларфўз эди, бирпасда дилхун-лди. Момо ййглади, ййглагани деб йй-мади, уни тақдирнинг аччиқ йўллари-ғлатди. Уни йўлбарсдай ўйиннинг фи-ғи ййғлатди...
 ...Бу орада Жолмуҳаммаднинг жасадли-олиб келишди, дафн қилишди. Қанча-м-қайғу, ййғи-сиги бўлди. Бекуш ва бе-д-ётган онанинг булардан асло хабари-қ эди. Еттинчи кун деганда мо-мо ўзига-қ эди. Еттинчи кун деганда мо-мо ўзига-қ эди. Қабристонга олиб боришди. Хол-

БОШЛАР

инг сувидир гўё
из қўлидан тутиб,
экади дехқон.
қўзига тўлиб,
кичиб кетади дехқон.
рин шивирлаб боққа,
мин ўлар камалак.
ган чексиз борлиққа,
ди кўкда камалак.
уснинг нақ боги эрам,
р тишмай дилаги
қалам.
лара ХУММАМАНОВА
Жиззач

жувонлар учун

лар зиш доғ
аш дан
дан дан

Тўхташ акадан олган қарз оёққа санчилган зиррача эди. Бундан бир йилча олдин мошина оламан деб юрвудим. Бирдан кўшимиз Соқижон ака заруратдан мошинасини сотадиغان бўлиб қолди. Бироз «ка-сали» бор, лекин кўриниши ёмон эмас. Савдолашадик, нархи мўлжалимдан саш кўпроқ эса-да, рози бўлдим. Қўлим-даги бироз камлик қилгач, хотиннинг маслаҳати билан етмаганига бош ҳисобчимиз Тўхташ акадан қарз кўтариб, кўш-нининг мошинасини сотиб олдим. Эскиларни: «Эскини тузат-гунингча эсинг кетади», деган гапи тўғри экан. Мошинани одам қилгунча яна шунгача тушдим. Шу сабаб Тўхташ акадан олган қарзни вақтида узолмай, ҳижолатда эдим. Тўхташ аканинг қорасини кўрдим де-гунча ўзимни қайси қавакка уршини билмасдим. Шу десангиз, кеча Тўхташ ака уйга телефон қилиб қол-дилар. — Ашрафжон, — дедилар гапни узокдан бошлаб. — «Қар-зи олгани бир юзи қаро, қарз бергани икки юзи қаро», де-ганлар. Энди айбга буюр-майсиз, пул керак бўлиб қол-ди. Мана, орадан бир йил вақт ўтди. Ўзингизга ташлаб қўйсам, сиздан садо чиқмади. Хабарингиз бор, яқинда қиз чикармоқ-чимиз. Шунга бир иложини қил-иб... дегандай, телпон қоқаёт-

ган жойим... Нима ҳам дердик? «Бир ило-жини топарман», деб қўя қол-дим. Бошим гулпидек шишиди. Хо-тинга айтсам, у Тўхташ аканинг қизини айблай кетди. — Ўлармиди бироз шовшмай турса, эндигина ўн олтига кир-ди, эрсираб қолганига ўлайми! Е бирор иш қилиб, отасини шо-ширган бу жувонмарг! — деди тус-моллаб. — Эҳтимол, тўйни баҳо-на қилиб Тўхташ ака-нинг ўзи сиздан қар-зини унди-риш ниятидадир? — Нима бўлганда ҳам бари-бир қарзни узиш керак-ку, — де-дим чуқур уйга ботиб. Одамзот-нинг феъли галатида: «Оларда қирар жоним, берарда чикар жо-ним». — Ҳай, қаердан узасиз ўша қар-зни? Тишимизни қавагида ас-раб юрган бир-икки тангани, бил-ламан, беролмайси! Ўғлимиз ўқушга киритиб қўясизлар, деб бизга ишониб юрибди. Агар ў-лингизнинг келажагини ўйлама-сангиз, ана, ўшани олиб бориб беринг, жонингиз халос. — Галинг тўғри, хотин, пул-ўзимизга керак, буни биламан. Лекин Тўхташ акага ҳам осон ту-тиб бўлмайди. Ҳалиям бир йил-

дан бери дарди ичиди. «Ғоизи билан берасан», деса ҳам у ҳақ. Аммо у киши менинг аҳволимни билгани учун ҳам бунақа номаъ-қулчиликни қилмайди. Ўзиникини менинг истихола билан сўраятти... Бундай қилсақ-чи, — дедим қал-ламга келган фикрни ўртага таш-лаб. — Шу мошинанинг қарзи микдориди, бирор йилча Тўхташ акага бериб қўйсак, бунга унинг

дим, барининг боши берк. — Ҳай, нима қилинг дейсан? — дедим туриб-туриб. — Би-ривдан қарз олиб, қарзни узай-ми? — Қарз олиб, қарз узиб бўл-майди. Бу режангиз «икки ўн беш — бир ўттиз-дай гап. Хо-зир Тўхташ акадай содда одам-ни қаердан топасиз? Ундан кў-ра ишдан сўнг бир-икки соат

майди! Сен бошлаётган кўчани-нг ҳам боши берк. Ундан кўра, уйдаги бирор нарсани сотамиз! — Нимани сотамиз? Уйингиз-да сотиладиган нарсанинг ўзи борми? — Масалан, мошинани сота-миз! Кейинроқ бирорта бун-дайроғидан олармиз. Хотин тўтақиб кетди. — Нима, ҳаммасини бошидан бошламоқчимисиз?.. Хотин билан гапимиз қовуш-мади. Роса кўчаларда «адаш-дик». Охири, хотин ўридан да-ст туриб телефонга ёпишди. — Тўхташ аканинг телефон номерини айтинг! — деди гўша-ни кўтариб. Мен айтган номер-ларни териб, сўнг мулоимлик билан деди: — Тўхташ ака, уэр, Ашрафжон акам қарзни узол-майдилар. У кишининг ўрнига ўзингизни қўйиб кўринг! Хотин гўшани жойига қўяр-да-қўймас, ўрнидан туриб кет-ди. — Бу нима деганинг? Энди мени нима деб ўйлайди? — «Қарзни қандай узаркан-миз», деб битта биз ўйлаши-миз керакми? Тўхташ ака ҳам «нимага қарз бердим» деб ўйла-син-да! Хотиннинг шу гапидан кейин Тўхташ аканинг холини тасав-вур қилиб ўтирибман. Бечора Тўхташ ака, ўзини менинг ўр-нинга қўйиб, хотини билан жик-камушт бўлиб ўтиргандир?

ЗИРАПЧА
ёхуд боши берк кўча
Ҳажвия

ҳақи бор-ку! Бир йилдан сўнг қайтариб оламиз. Шу билан қар-зидан қутулардик. — Бўлмайди, — деди хотин столи муштраб. — Шу мошини мошин қилгунча бу ердга жонин-гиз, мана, бу ерингизга келди. Тўхташ ака буни билмайди. Бил-магандан кейин қадрига етадими? «Бир кун қайтариб олади» деб ол-ди-орқасига қарамай минади. Ша-лоғини чикариб бўлгач, келтириб ташлайди. Сиз бўлса «тузатаман» деб яна бўларингиз бўлади. Йўк, йўк, бунақа олди-бердини хаёлин-гиздан чикаринг!

Хотини гапиди жон бор. Тўғ-ри-да, Тўхташ ака менинг азоб-ларимни қайдан билсин? Бошим қотди. Минг хил кўчага кириб-чиқ-

кўча айланнинг, сопини ўзидан чикарасиз. — Кирақашлик қилинг, де-моқчимисан? — Ҳа, нима, айбми? — Одамлар нима дейди? — Одамларга нима ишингиз бор? Қарзи йўқлар гапирди, қарзи борлар «отанга раҳмат, йўлини топибсан» деб алкайди. — Йўк, хотин, мен уламан! Ахир, мен интеллигентман, айб бўлади! — Ҳали ҳам эскича ўйлай-сиз-да, дадаси. Ҳозир интел-лигент қолганми? Буни бозор замони деб қўйганлар, бозор-да уят кетмайди, талашиб-тор-тишасиз. — Бўлмайди, хотин, бўл-

— Бўлмайди, хотин, бўл-

— Бўлмайди, хотин, бўл-

— Бўлмайди, хотин, бўл-

Илхом ЗОЙИР

наб тураверади.

* Ухладдан аввал қирғичдан ўтказилган бодринг бир ош қо-шиқ сузма билан аралаштири-либ юзга суртиллади. 10—15 да-қиқадан сўнг ювилади. * 2 чой қошиқ ун, 1 чой қо-шиқ сирка ва 1 ош қошиқ асал-ни аралаштириб, юзинг доғ тушган ерига текис қилиб су-ринг, ярим соатдан сўнг юви-ниг. * Бодрингни 2 га бўлиб юз-га ишқанг, шираси қотгач ювиб ташланг. * Тухум оқини юзга суртсан-гиз қуёшнинг тери рангини қо-райтиришга тўқсинлик қилади. Доғни кетказди.

* Мита мевасини ловия билан аралаштириб, хамир қориб юзга суртилса доғ ке-тади. * Гулсафсар ва унинг ил-дизи қайнатмасида юз чайсангиз юзингизни турли доғлардан, губорлардан то-залайди. * Бир боғ петрушкани 1 стакан сувга солиб милдири-таб қайнатинг, совуғач эрта-лаб ва кеққурун у билан юзингизни артиб туринг. Со-вуттигча сақлаб, бир неча кун фойдаланишингиз мумкин. Д. ТУРҒУНОВА тайёрлади

Байрам маслохатлари

Билиб қўйган яхши
«Наврўз гуллари» деб номланган соч буюғи со-тувда. Буюкнинг аввалгиларидан фарқи — буюкни қўлланганизда сочингиз аввал қуради, сўнг сар-ғайди ва ниҳоят тўқилади. * * * «Наврўз — Саратон» шоколадидан сотиб олинг. Шоколадни кўрган захотингиз кўнглингиз Наврўз гулларидек очилиб кетади. Баҳосини эшитгандан сўнг эса саратон иссингидек баданингиз қизиб, тер-ла бошлайсиз. * * * Байрам дастурхонингизда қўйилган шовлани эҳ-тиёт қилинг! Обрў кетса кетсин, шовла кетмасин. Байрам кунини қутилмаган меҳмон келиб қолса, дастурхонга қўйилмаган нарс бўлмаса, «Мил-ли тўамлар» китобидан парчалар ўқиб беринг! Қорни тўймаса-да, кўнгли яйрайди. * * * Тувук билан хўрозни битта қозонга солманг, овқатингиз тахир чиқади. * * * Бозордан туҳум сотиб олмақчи бўлсангиз, етти марта қақиб, бир марта сотиб олинг! * * * Дастурхонга албатта шакар қўйинг, чойга ара-лаштириб ичиш мумкин. Агар уйингизда шакар бўл-маса, қўймасангиз ҳам бўлади. Чойни шакарсиз ҳам ичиш мумкин.

АНГ ОНАСИ

й ўтирибсан, дедим. Ўзимча ўйладим, ак сотаман деган эдим, шунга харидор-либ келишган, шекилли. Анча сукутдан-дек Бахриддинхон айтди: «Холмухам-диннинг оёғи синибди!». Шунда менинг лларимга бир бало ёпишди: «Йўк, бо-жон, унинг оёғи синмаган, уни ўлди-шганлар...» Сўнгра тўрт оёқ бўлиб, ер-тирчи, тиндалаб ташқарига ўрмалаб-гидим... Кейин бошқасини билмайман... Айни гул пайтида афгонда бемаврид-зон бўлган йиғиннинг онаси бошидан-ганларини айтarkan, бори дунёни вай-н қилиб кўзларидан ёшлар тўқарди. Шу-зунгга гувоҳ бўлиб ўтирган, момосини-чап тарафидаги ўн тўрт ёшли неваре-Урол ва иккинчи тарафдаги невараси-ўн ёшли Шойра ҳам сим-сим йилла-рдди. Момонинг кўёви Қурбонмурод бўш-ёлани тўқариб, кўзларини ерга тик-ча, оғир ҳаёлларга чулганганди. Шун-ёнимда ўтирган шеригимнинг товуши-ё узок-узоклардан, бўғилиб-бўғилиб-лиди: «Мен отимдан бориб бахбарла-йи...» Момонинг гурунглари асосида-гилларимиз вайрон бўлди. Кўнглима-сим дилафрўз эди, бирпасда дилхун-лди. Момо йиғлади, йиғлайин деб йи-гмади, уни тақдиринг аччиқ йўллари-глатди. Уни йўлбарсдай ўйининг фи-ри йиғлатди... Бу орада Холмухамдиннинг жасадли-олиб келишди, дафи қилишди. Қанча-м-қайғу, йиғи-сиги бўлди. Бекўш ва бе-д-ётган онанинг булардан асло хабари-қ эди. Еттинчи кун деганда момо ўзин-г-ди. Қабристонга олиб боришди. Хол-

мухаммадинг қабрини кўрсатишди. Бир-кечда эса тахталар ётарди. «Холмухам-динди шу тахталарда олиб келишди», деб айтдилар. Бир гул очилди, тирикликнинг айвони-бир зум яшнаб, қўлф ўриб турди. Айни-портраб турган чоғида барғизхоз бўлди. Холмухаммаддан икки қиз қолди. Би-рини Сарвиноз, иккинчисини эса Зарра-гул дейдилар. Унинг умридан сарв ва зар-ралар қолди, ҳар қалай. Аёли Раҳабгул э-са хали қирққа боргани йўк. Лекин жуда-ёш бева қолди. Қайнонаси Бибисора мо-мо уч марта гап солди: «Қизим, нима-хам қилайликки, тақдир экан, кўникмоқ-дан ўага иложимиз йўк. Пешонангда бор-экан, майли... эрга чикқин, хали ёшсан...». Раҳабгул қайнонасининг бу тақлифини-харгиз қабул қилмади. «Хола, қўйинг шу-гапларни, керак эмас...».

Тириклар яшашлари керак, умргуза-ронлик қилмоқ учун бамисоли кумурқа-дек саъй-ҳаракат қилишлари зарур. Юра-гининг бир томонини ўғил фироғи вай-рон қилган Бибисора момо ҳам қолган-беш фарзанди, неваралари билан яша-б юрибди. Момо айтди: «Тагин мени шу-жасадимга қараб тирик экан, деб ўйла-манлар... мен Холмухамдунжон билан би-рга ўлиб эдим...» Ох, момо шу гапни айт-маса эди... Ҳали-хали шу гап эсимга туш-са, юрагим бир санчади, кўзларимдан ёш-қуйилиб келаверади, кўнглим осмонидан-гам ёғирларини шаррос қуйила бош-лайди... Лекин... бу дунёнинг барча гапларига, айриликларига чидамоқ керак, кўникмоқ-керак. Зотан, бу дунё бор-йўғи... айри-ликдан, ҳижрон ва фироқлардан ташкил-тўпган. Қолган гапларнинг бариси ёлгон, жудаям катта ЕЛҒОН. * * * Утган йили Бибисора момонинг ўғил-ларидан бири Шуҳрат уй қураётган эди. Етишмовчиликлар бўлди. Гоҳ қурлиш ма-териаллари, гоҳ ун, ёғдан дегандай. Сўн-гра момо жамоа хўжалиги идорасига борди. Турда раис кўр тўқиб ўтирган экан. Салообат билан ўтирган экан. Момо ичка-риг қадам қўйarkan, раисга кўзи тушиб-бир зум қаловлашиб қолди. Раис «нима-гапингиз бор?» деганди. «Отажон, Шуҳрат-укангиз иморат қилётган эди, шунга-етишмовчиликлар бўлапти. Иш ҳақини-берсангизлар ёки бўлмаса пулига мол-

Маҳмуд АБУЛҒАЙЗ, Сурхондарё вилояти

Азиз ва меҳрибон онажонимиз Нафисахон Раёқова!
Сизни муборак 70 баҳорингиз ва оилангизнинг 50 йиллик олтин туғи билан табриклаймиз. Илоҳим, Яратганнинг узи сиздан нурли ва ёруғ кунларни дариг тутмасин. Бизнинг бахтимизга доимо соғ ва омон бўлинг.

Оила аъзоларингиз номидан қизингиз НАСИБАХОН

Хурматли, азиз ва меҳрибон неварамиз Мефринисоҳон!

Сизни бугун 18 март — бир ёшга тулганингиз муносабати билан чин юракдан табриклаймиз. Илоҳим, умрингизга отангиз ва онангиз соғ бўлсин, оилангизга тинчлик-тотувлик тилаймиз деб бобожониси

Бобо ва бувилари: Содиқов Ботир, Садилов Ҳикмат, Ботирава Хурсанд, Қайомова Курбон

Тошкент шаҳар Шайхонтоҳур тумани 49 - алоқа бўлими бошлиги

Дўстимиз Ғофир Ҳотимов!

Биз сени 18 март - таваллуд кунинг билан чин юракдан қутлаймиз. Сenga сийҳат-саломатлик, оилавий бахт тилаймиз.

Ҳаётда учрар экан ошнолару улфатлар, Лекин дўст ярар экан инсон қийналган дамлар.

Дўстим Ғофир, биз сени қутайлмиз чин юракдан —

Сени ҳеч тарқ этмасин шодлик ҳамда омаллар.

Дўстларинг: Баҳодир Нигматов, Баҳодир Тожиёв

Суюкли дўстларимиз Илҳомбек ва Муҳаммадали!

Бирингизни бешинчи, бирингизни учинчи Наврузингиз билан қутлаймиз. Илоҳим, умрингиз боқийлигини иқболингиз қуеши еритиб турсин.

Меҳр ва эҳтиром ила: ота-онангиз Салим ва Зулайҳо

Хурматли сийлимиз Бобозоинова Махмуд қизи Шахнозаҳон!

Сени таваллуд топган кунинг билан табриклар, сenga бахт-саодат, уқинш ва ишларингда муваффақиятлар тилаймиз. Бахт ҳамisha сenga ёр бўлсин.

Хурмат билан Асланов, Мухсиновлар оиласи

Хурматли ва меҳрибон Онажоним - Жамилла Жобитова!

Сизни 22 март - таваллуд топган кунингиз ҳамда Навруз байрами билан табриклаймиз. Бахтимизга ҳамisha соғ ва омон бўлинг. Энг яхши эзгу истаклар билан, фарзандларингиз номидан

Наргиза, Нилуфар

ЭЪЛОН
Тошкент шаҳар, Собир Раҳимов тумани, Мавзук дукон кучасидаги 254-бинода жойлашган «Эсинг» куп соҳали фирмаси фаолияти **ТУГАТЛДИ**.
Давволар куйидаги телефон рақами — 48-35-61 орқали қабул қилинади

Тошкент транспорт бошқармаси томонидан Тулаганов Назруллога берилган 1820 — рақамли транспортда беғул юриш гувоҳномаси йуқолганлиги сабабли **БЕКОР ҚИЛИНАДИ**

Касални билмасдан даволаш осон. Дорини аччиқлиги учун беморга бермай, вақтни утказиб юборган врачга тушуниш қийин. Бу ҳолда врачни меҳрибон, деб бўлмайди, гарчанд у беморга аччиқ дорини раво қурмаган бўлса-да.

Баъзан лоқайдликдан, бепарволикдан ва ҳатто тўқнашишдан, низоодан қурқиб вужудга келган меҳрибончилиكنи фош қилиш зарурроқдир.

Оилада, мактабда, жамоатчиликда усмирлар ҳақида бир қанча вақт мулоиймлик билан меҳрибонлигимизни курсатишга интиламиз, натижада маълум вақт утгач:

— Туринг! Суд келаяпти! — сузларини эшитишга мажбур бўламиз.

Шанбадан яқпанбага утар кечаси бир усмир ёлғиз йўловчининг йулини тусиб, соатини олиб, узини калтаклаган. Бу усмирга мактабидан берилган характеристикада узини урқоқларидан юқори тутиши, ҳеч ким билан дустлашса олмаслиги, дарсларга ёмон қатнашиши, фанлардан уртгача баҳо олганлиги ва энг қизилги синфбоши эканлиги қайд этилган. Синф раҳбаридан бундай укувчинини синфга бош қилиш сабаби суралганда уни жамоат ишига фаол қатнаштириш учун дея тушунтирди.

Ана шу ерда ахлоқ нормалари, улдовлари қупол бўзилган. Унинг урнига бу усмир ахлоқни урқоқлари орасида таҳлил қилиб, унга қаттиқ талаблар қуйиш керак эди. Бу эса у билан

муносабатларни кескинлаштириб, низога боришни тақозо этарди.

Низо — бу мураккаб нарса.

Уқитувчи эса ана шу низоинг келиб чиқишидан қурқиб, осонгина ишонч деб аталмиш қолпидан ноурин фойдаланган. Бунинг натижа сиқи улароқ бир еш тақдир бугун қора курсида утирибди.

Яна бир мисол. Тўққизинчи синф укувчисига муттасил трамвай-автобусларда киссавурлик қилган-

даги усмирни келтиришди. У бугун биринчи марта трамвайда киссавурликка қул ураётганда ушланди ва бу ерга келтиришди. У ҳаяжонда ва қурқувда эди. Чунки уни милиция ходимларидан куп марта қурқитишган. Бироқ бу ерда ҳам «меҳрибон» инсон топилди. Милиция инспектори бўлиб ишлаётган аёл боланинг бошини силаб, уни тинчлантирди. Бу бола куп вақт милициядан қурқар эди, қаранг,

кин. Бундай ёшларни оддий суд билан эмас, курсаткичи қилиб кенг жамоатчилик уртасида суд қилиш лозим. Бу эса бизларнинг ижтимоий қатъийлигимиз муаммосидир.

Навбатдаги бир усмирни суд қилиш жараенида прокурорнинг уни безори, деб атаганлиги судланаётганга екмайди.

— Айблаган. Тарбиячилар айбдор. Прокурор мени тарбиялашга

ТУРИНГ! СУД КЕЛАЯПТИ...

лиги учун меҳнат-тузатиш колониясига олти йил муддатга қамашга ҳукм чиқаришди ва бир қанча шароитларни ҳисобга олиб, уни уч йил синов муддати билан қора курсидан мактаб курсисига қайтарилди.

Мактаб жамоатчилиги олдида мураккаб вазият вужудга келди. Сиртдан қараганда меҳрибончилик курсатилди. Тенгдошлари орасида яхши бўлиб кетар. Аслида мактаб курсаткичиди ҳам, туман курсаткичиди ҳам жиноятлар сони камайтирилди, ота-оналар билан низога боришмади.

Бироқ, бошқа бир укувчига дарста кирмаганлиги учун танбех берилаётган бир пайтда суддан мактабга қайтган укувчи узини қаҳрамондек тутар эди. Унинг атрофи энди гажум, «погирлар» етишиб чиқишга замин тайберланди.

Болалар хонасига ун бир ёшлар

улар юввош одамлар экан.

Бу яхшимиз! Йуқ, ёмон. Ҳаммасининг уз урни бор... Милиция меҳрибон, мулоийм бўлиш билан бирга жамоат тартибини бузувчи, угрилик, киссавурлик, безорилик қилувчиларга талабчан, қаттиққул ҳам бўлиши керак. Бу ерда ҳуқуқ ва педагогик билимлар билан қуролланган ходимлар шу ернинг узида ҳукм чиқаришлари лозим. Шунда бу ерга бир марта келганлар кейинги марта келолмайдилар. Акс ҳолда боладаги ҳаяжон ва қурқинч йуқолиб, безорилик ва киссавурлик унинг кун тартибига айланиб қолади. Атрофдагилар у билан низога боришни истамаганликлари учун у катта жиноятчи айланади.

Бундай ахлоқи тубанлаша бошлаган ёшлар «виждон», «ачиниш» сузларини эшитганда мазох қилиб қулиб, узларига ёқмаган одамни азоблашдан роҳатланишлари мум-

ҳаракат қилдими? — деб айюханнос солади.

Қаранг, уни безори дейишса нафсониятига теғди, холбуки, иккиланмай бошқа бир одамга пичоқ билан ташланиб оғир яралади. Бугун жавоб беришдан қочиб тарбиячиларнинг орқасига яширишмоқчи бўлади. Пичоқни урган у, тегмагани яралаган у, айбдор эса бошқалар.

Тугри, оиланинг, мактабнинг, барча жамоат ташкилотларининг тарбиявий фаолиятларини куайтирмоқ керак. Лекин бу безорини масбулиятдан қутқармайди, айбини енгиллатмайди. Тан олиш кераки, бундай безориларни тарбиялаш уни айнан қора курсига утказишдан бошланади.

Қонунни четлаб утганларни жазолаш билан бирга, улари нузалишига олиб борадиган йулларни беркитмаслик керак.

Бола бошидан

Инсон айб қилди ва жазоланди. Жазо муддатини утаб қайтди. Энди унга ишониш керак. Унга ердам бериш керак. Ашадли безорини қурганда мулоиймлик қилиш ёмонроқми еинки жазо муддатини утаб қайтган, иш сураётган усмирга ердам беришдан қочиб ёмонроқми? Иккала ҳол ҳам баб-баравар расво.

Қулида пичоқ ушлаб турган безорига тарбия ҳақида маъруза уқиб қулгилдир. Унинг қулидан пичоқни олиш учун, керак бўлса, уни озроқ қийнаш ҳам уринди. Бу уринда биз унинг қурбони ҳақида гамхурлик қилишимиз лозим. Лекин бошқодан қутишмоқчи булган кишини қурганда, унга ердам бериш, уни итариб юбормаслик керак. Бунда эҳтиёткорликни никоб қилиш ярамайди.

Безори — жамият душмани. Аммо безорилик, угрилик билан аёвсиз кураш олиб бориш ва жазо муддатини утаб қайтганларнинг тугри ва ҳалол одам бўлишларига ердам бериш муаммолари сиртдан турличадир. Уларнинг ранги ҳар хил: қизил — туҳтатуви, сариқ — огоҳ этувчи, яшил — рухсат берувчи, йул очувчи ва улар бир светофорда енадилар.

Фақат биз узимиз буни чалқаштирмастлигимиз керак.

Ҳамдам ТҮЙЧИЕВ

Азиз ва мушаррафа онажонимиз Нафисахон Раazzoкова!
Сизни муборак 70 баҳорингиз ва оилангизнинг 50 йиллик олтин туйи билан табриклаймиз. Илоҳим, Яратганинг узи сиздан нури ва ёруқ куйларни дариг тутмасин. Бизнинг бахтимизга доимо соғ ва омон бўлинг.

Оила аъзоларингиз номидан қизингиз НАСИБАХОН

Хурматли, азиз ва меҳрибон наварамиз Мазринисоҳон!

Сизни бугун 18 март — бир ешга тулганингиз муносабати билан чин юракдан табриклаймиз. Илоҳим, умрингизга отангиз ва онангиз соғ бўлсин, оилангизга тинчлик-тотувлик тилаймиз деб бобожониси

Бобо ва бувилари: Содиқов Ботир, Садилов Ҳикмат, Ботирова Хурсанд, Қаймова Курбон

Тошкент шаҳар Шайхонтоҳур тумани 49 - алоқа бўлими бошлиғи **офтанимиз Гофиржон Хотимов!**

Биз сени 18 март таваллуд кунинг билан чин юракдан кутлаймиз. Сенга сиҳат-саломатлик, оилавий бахт тилаймиз.

Хаётда учрар экан ошнолару уфдатлар, Лекин дуст ярар экан инсон қийнаган дамлар.

Дустим Гофир, биз сени кутайлиқ чин юракдан — Сени ҳеч тарқ этмасин шодлик ҳамда омадлар.

Дўстларинг: Баҳодир Ниғматов, Баҳодир Тожиёв

Хурматли ва меҳрибон онажоним - Жамилла Жобитдинова

Сизни 22 март - таваллуд топан кунингиз ҳамда Навруз байрами билан табриклаймиз. Бахтимизга ҳамisha соғ ва омон бўлинг. Энг яхши эзгу истаклар билан, фарзандларингиз номидан

Наргиза, Нилуфар

НАСИБА УСМОНОВА

Таниқли актриса, халқаро «Олтин мерос» хайрия жамғармаси раиси уринбосари, республика ижодкор аёлларининг сарлори Насибаноим УСМОНОВАни бир гуруҳ дустлари таваллуд кунин билан муборакбод этдилар.

МУВАШШАХ
Назоқатли хоним, нозиктаб хоним, Аслзода хоним, мураккаб хоним, Севгилиси бўлиб бир катта бойнинг, Исмини оламга таратган хоним, Биттаси нимаси, мингта бой ошиқ. Асл ишқин Ҳаққа қаратган хоним. Гулнор деманг, унинг исми Насиба Аллоҳ суюб-суюб яратган хоним.

Хурматли Махмуд ХАМИДОВИЧ ХОЛОВ!

Сизни улкамизга кириб келган баҳор фасли, Наврузи олам билан самийи кутлаймиз. Бу баҳор сиз учун олдингиларидан кутлироқ баҳор бўлади. Чунки сиз бу ҳуш насимли кунларда узингизнинг тургинчи мучал ешингизни ҳам нишонлайсиз. Бугун «БУХОРОГУШТСУТСАНОАТСАВДО» ишлаб чиқариш савдо компанияси сизни ушбу қутлуг мурулбахш айём билан муборакбод этади. Компаниянгиз ҳомийлик қилаётган «Бухоро» футбол жамоасига ҳам янги мавсум одимли бўлсин, деб ният билидирамиз... Сизга сиҳат-саломатлик, узок умр тилаб қоламиз.

«БУХОРОГУШТСУТСАНОАТСАВДО» ишлаб чиқариш савдо компанияси жамоаси

Суюкли дўстларимиз Исломбек ва Муҳаммадали!

Бирингизни бешинчи, бирингизни учинчи Наврузингиз билан кутлаймиз. Илоҳим, умрингиз боқийлигини иқболингиз қуёши еритиб турсин.

Меҳр ва эҳтиром ила: ота-онангиз Салим ва Зулайҳо

Хурматли отанимиз Бобожонова Махмуд кизин Шахнозаҳон!

Сени таваллуд топан кунинг билан табриклаб, сенга бахт-саодат, уқиш ва ишларингда муваффақиятлар тилаймиз. Бахт ҳамisha сенга ёр бўлсин.

Хурмат билан Асламов, Мухсиновлар оиласи

ЭЪЛОН

Тошкент шаҳар, Собир Раҳимов тумани, Мавзук дукон кучасидаги 254-бинода жойлашган «Эсинг» кўп соҳали фирмаси фаолияти **ТУГАТИЛДИ**. Давволар куйидаги телефон рақами — 48-35-61 орқали қабул қилинади

Тошкент транспорт бошқармаси томонидан Тулаганов Назруллога берилган 1820 — рақамли транспортда бепул юриш гувоҳномаси йўқолганлиги сабабли **БЕКОРҚИЛИНАДИ**

Касални билмасдан даволаш осон. Дорини аччиқлиги учун беморга бермай, вақтни утказиб юборган врачга тушуниш қийин. Бу ҳолда врачни меҳрибон, деб бўлмади, гарчанд у беморга аччиқ дорини раво қурмаган бўлса-да.

Баъзан лоқайдликдан, бепарволикдан ва ҳатто тўқнашишдан, низодан қурқиб вужудга келган меҳрибончиликни фож килиш зарурроқдир.

Оилада, мактабда, жамоатчиликда усмирлар ҳақида бир қанча вақт мулоимлик билан меҳрибончилигини курсатишга интиламиз, натижада маълум вақт утга:

— Туринг! Суд келаяпти! — сузларини эшитишга мажбур бўламиз.

Шанбадан яқпанбага утар кечаси бир усмир елгиз йўловчининг йулини тусиб, соатини олиб, узини калтақлаган. Бу усмирга мактабидан берилган харақатикада узини урқоқларидан юқори тутиши, ҳеч ким билан дўстлаша олмаганини, дарсларга ёмон қатнашиши, фанлардан уртача баҳо олганлиги ва энг кизиги синфбоши эканлиги қайд этилган. Синф раҳбаридан бундай укувчини синфга бош қилиш сабаби суралганда уни жамоат ишига фаол қатнаштириш учун дея тушунтирди.

Ана шу ерда ахлоқ нормалари, улдовлари қўпол бўзилган. Унинг урнига бу усмир ахлоқини урқоқлари орасида таҳлил қилиб, унга қаттиқ талаблар қуйиш керак эди. Бу эса у билан

муносабатларни кескинлаштириб, низога боришни тақозо этарди.

Низо — бу мураккаб нарса.

Уқитувчи эса ана шу низоинг келиб чиқишидан қурқиб, осонгина ишонч деб аталмиш қоллишдан ноурин фойдаланган. Бунинг натижаси уларок бир еш тақдир бугун қора курсида утирибди.

Яна бир мисол. Тўққизинчи синф укувчисига мугтасил трамвай-автобусларда киссавурлик қилган

даги усмирни келтиришди. У бугун биринчи марта трамвайда киссавурликка қўл ураётганда ушланди ва бу ерга келтиришди. У ҳаяжонда ва қўрқувда эди. Чунки уни милиция ходимларидан кўп марта қурқитишган. Бироқ бу ерда ҳам «меҳрибон» инсон топилди. Милиция инспектори бўлиб ишлаётган аёл боланинг бошини силаб, уни тинчлантирди. Бу бола кўп вақт милициядан қўрқар эди, қаранг,

кун. Бундай ешларни олдий суд билан эмас, курсаткичи қилиб кенг жамоатчилик уртасида суд қилиш лозим. Бу эса бизларнинг ижтимоий қатъийлигимиз муаммосидир.

Набатдаги бир усмирни суд қилиш жараенида прокурорнинг уни безори, деб атаганлиги судланганга ёқмайди.

— Айблаган. Тарбиячилар айбдор. Прокурор мени тарбиялаган

Бола бошидан

Инсон айб қилди ва жазоланди. Жазо муддатини утаб қайтди. Энди унга ишонин керак. Унга ердан бериш керак. Ашадий безорини қурганда мулоимлик қилиш ёмонроқми ёнки жазо муддатини утаб қайтган, иш суратинг усмирга ердан беришдан қочиб ёмонроқми? Иккала ҳол ҳам баб-баравар расво.

ТУРИНГ! СУД КЕЛАЯПТИ...

лиги учун меҳнат-тузатиш колониясига олти йил муддатга қамашга ҳукм чиқаришди ва бир қанча шароитларни ҳисобга олиб, уни уч йил синов муддати билан қора курсидан мактаб курсисига қайтарилди.

Мактаб жамоатчилиги олдида мураккаб вазият вужудга келди. Сирдан қараганда меҳрибончилик курсатилди. Теңдошлари орасида яхши бўлиб кетар. Аслида мактаб курсаткичида ҳам, туман курсаткичида ҳам жиноятлар сони камайитиришди, ота-оналар билан низога борилмади.

Бирок, бошқа бир укувчига дареста қирмаганлиги учун танбех берилаётган бир пайтда суддан мактабга қайтган укувчи узини қаҳрамондек тутар эди. Унинг атрофи энди гавжум, «погирдлари» етишиб чиқишга замин тайёрланди.

Болалар хонасига ўн бир ешлар

улар ювош одамлар экан.

Бу яхшими? Йук, ёмон. Ҳаммасининг уз урни бор... Милиция меҳрибон, мулоим бўлиш билан бирга жамоат тартибини бузувчи, угрилик, киссавурлик, безорилик қилувчиларга талабчан, қаттиққўл ҳам бўлиши керак. Бу ерда ҳуқуқий ва педагогик билимлар билан қуролланган ходимлар шу ерининг узида ҳукм чиқаришлари лозим. Шунда бу ерга бир марта келганлар кейинги марта келолмайди. Ақс ҳолда боладаги ҳаяжон ва қурқинч йўқолиб, безорилик ва киссавурлик унинг кўн тартибига айланб қолади. Атрофдагилар у билан низога боришни истамаганликлари учун у катта жиноятчига айланади.

Бундай ахлоқи тубанлаша бошлаган ешлар «виждон», «ачиниш» сузларини эшитганда мазач қилиб қулиб, узларига ёқмаган одамни азоблашдан роҳатланишлари мум

ҳаракат қилдими? — деб айхоҳаннос солади.

Қаранг, уни безори дейишса нафсониятига теғди, ҳолбуки, иккиланмай бошқа бир одамга пичоқ билан ташланиб отир яралади. Бугун жавоб беришдан қочиб тарбиячиларнинг орқасига яширинмоқчи бўлади. Пичоқни урган у, теғманни яралаган у, айбдор эса бошқалар.

Турги, оиланинг, мактабнинг, барча жамоат ташкилотларининг тарбиявий фаолиятларини кучайтирмоқ керак. Лекин бу безорини масъулиятдан қутқармайди, айбини енгилатмайди. Тан олиш керакки, бундай безориларни тарбиялаш уни айнан қора курсига утказишдан бошланади.

Қонунни четлаб утганларни жазолаш билан бирга, уларни тузатишга олиб бораётган йуларни беркитмаслик керак.

Қулида пичоқ ушлаб турган безорига тарбия ҳақида маъруза укун қулгилди. Унинг қулидан пичоқни олиш учун, керак бўлса, уни озорқ қийнаш ҳам уринли. Бу уринда биз унинг қурбони ҳақида гамаҳурлик қилишимиз лозим. Лекин ботқоқдан қутилимоқчи булган кишини қурганда, унга ердан бериш, уни итариб юбормаслик керак. Бунда эҳтиёткорликни никоҳ қилиш ярамайди.

Безори — жамият душман. Аммо безорилик, угрилик билан аёвсиз кураш олиб бориш ва жазо муддатини утаб қайтганларнинг туғри ва ҳалол одам бўлишларига ердан бериш муаммолари сирдан турличадир. Уларнинг ранги ҳар хил: кизил — тухтатувчи, сариқ — огоҳ этувчи, яшил — рухсат беруви, йул очувчи ва улар бир светофорда енадилар.

Фақат биз узимиз бунини қалқаштирмаслигимиз керак.

Ҳамдам ТҮЙЧИЕВ

НУРОТАЛИК КЕЛИНЧАКЛАР...

Кўлингиз гулми, дилингиз гулми?

Узингизни биласизми?

НИКОҲИНГИЗ ОМАДЛИМИ?

Нуроталик келинчакнинг туйига бордим. Туй бошланишидан аввал, аёлларга хос бир қизиқиш билан келинчакнинг безатилган уйини куриб чиқмоқчи бўлидик. Тугриси айтганда, узимизнинг тошкентликларга ухшаган мебелу гилам ва шунга ухшаш ҳаммаёққа куз урганган нарсаларни кураман деб ўйловдим. Шундай уй билан уйнинг остонасига қадам қўйдим...

Ва... «Утган кунлар»даги Кумушбиннинг хонасига кириб қолгандек бўлдим тасаввуримда. Тугри-да, кутмаганда қаршингизда тиллақош устидан ҳарир румол ёпинган келинчак таъзим қилиб турса, уйдаги жиҳозлар эса унинг гўлдек кўллари билан тикилган бўлса... Албатта, ҳайратланмай илож йўқки-да, яна кўлингизга четларига нафис турлар мўҳирона туқилган гажимли румолчани совғага туқазипаса...

Хонасидagi урин-курпаларнинг устига ёпилган санъаткорона кашталар тикилган оқ заррин палакни, естикларнинг каштасини, дераза пардаларининг ҳаммасини уша кизгинга турмушга чиқишидан олдин уз кўллари билан гул солиб тиккан экан. Янгалар бу қишлоқнинг қизлари учун момоларидан қолиб келаётган удумлигини фахр билан айтишди. Бундан ташқари янги рўзгор бошланган ёшларнинг урин-курпалари орасида, албатта, иккигидан қурак ёстик, кўрнача, дастурхон бўлиши шарт экан. Сабаби, шу икки ёш бир-бири билан куралиб, уваллик-жуваллик бўлиб кетсин, деган мазмунни билдираркан.

— Бизда булажак келинлар сеп учун, албатта, уз кўллари билан гилам туқишлари керак, — деди

очар»да бериладиган румолчаларни талабалик чоғимизда қурадим. Турли мунчоқлар қадалган бир, ярим қарич келадиган турлар билан ҳўйиланган бундай румолчалар бизда тансиқ булгани учун атайлаб уйнинг турига илиб қўярдик.

Тасаннолар айтадиган томони шундаки, қизлар ҳануз бу удумни давом эттиришди. «Бет очар»да бериладиган бундай румолчаларнинг туқишида қараб маҳалла-қуйдагилар, қариндошлар келинчакнинг дидига, чеварлигига баҳо беради. Бизда-чи? Бизда нега ундай эмас? Уйларига қоламан. Хамон жонсарак оналаримиз елиб-югуриб юз-талаб сочиқлар, румоллар, сарпоялар тайёрлашди.

сўхбатлошим, келин янга Салбархон она, ердаги чўгдек гиламга ишора қилиб. — Агар қайсингилари бўлса улар билан, бўлмаса ёнига иккита дугонасини олиб шунақа гилам, палос туқишди. Уч-турт гиша бўлиб қушиқ айтишиб, сўхбатлашиб бирпасда турки кўйишди. Узоғи билан икки ҳафтада гиламлари тайёр булади.

Қаранг! Агар янғаси айтмаса, анвои гулларнинг расми туширилган чўгдек гиламини ҳар қандай хорж гилами билан тенглаштириш мумкин эди.

Нуроталик қизлар туқиган «бет

Лекин ушандаям кимдағи сочиқ тегса, кимдир румол олиб лаби бурилади. Сарпоялар ичидан келинчакнинг қули билан тикилган нарса ишлаб овора бўлишга ҳожат ҳам йўқ. Бизда келинлар узларини бундай «майда-чуйда»ларга уринтирмай қўйишганига анча булган.

Кизгиналар. Келинчаклик остонасига турган лобарларим! Сизлар ҳам тўй сарпосига, ҳеч бўлмаса, биронта румолча туқиб қурдингизми? Ҳеч бўлмаса кечалари биронта сочиққа кашта тикиб қурдингизми? Йўқ дейсизми, биз уриниб қуринчи, узингиз яратган гузалликнинг асири бўлиб қолишингизга аминман...

ШАВКАТ

Ислому АҲАТОВ тайёради

УЛАР ДУАДА

Биродарларимизда «Старость — не радость» деган мақол бор. Турнақатор навбатда оғирлигини гоҳ у, гоҳ бу оёғига солиб турган ёш мушқиллаб егулик солинган турхалта кўтариб келаётган, еҳуд кўзини ердан узмай нималарнидир пичирлаб кафтини очиб утирган кекса кишиларга кўзим тушса, шу мақолни эслайман.

«Наҳот, ҳамма нарса шундай яқунланади?» деган аччиқ бир савол кечди ҳаёлимдан. Аммо бу оний ҳақиқат. Чунки бизнинг мақолларимиз ҳам узғача. «Қари билганини пари билмас», деймиш. «Қарияли уй-фариштали уй», деймиш. Момоларимиз, боболаримиз ҳам «Энди олма, урик бўлармидик», деб қўйишса ҳам кексаларга унча буй беришмайди. Кўпрок неварга, чеварлар билан андармон бўлишди. Боғчага, мактабга етаклашди. «Қолган умрим шуларники-да», деб қўйишди. Барибир, ҳарна булданда ҳам кексалар — мураккаб бир фасл. Тугри, у ҳам худойимнинг инсонга берилган бир сийлов. Унга ҳам етганлар, етмаганлар бор. Барибир, кексалар билан боғлиқ барча тухтамлар унинг мураккаблигини рад этолмайди.

...Яқинда мен Андижон вилоятига хизмат сафарига бўлдим. Жалолқудуқ тумани Ойим қишлоғига Сайера ая Этамбердиева деган бир нафақа ёшдаги аёл билан таништирдилар. Кирк йилдан зиёд меҳнат қилибди. Ҳозир ҳам жамоа ҳужалигида кесаба уюмаси раиси экан. Ая кўп яхши ишларга бош экан, айниқса, битта ишлари эсимда қолди. Қишлоқда икки йилдан

буен бирорта уғирлик содир бўлмади. Сабаби, Сайера Этамбердиева сал шу ишга мойилроқ оналар фарзандлари билан жуда каттик ишлабдилар. Айнан ушаларни уз маҳалласи худудларининг қуриқчилари қилиб тайинлашга эришибдилар.

Институтда уқинганимизда ёшларнинг қоралаган Ақром Иброҳимов деган домлаимиз буларидилар. Мумтоз адабиёт биллимонли ёшлар раҳматлик. Домлаимиз уша ёшларида кутубхоналарда утириб, кўзёзмалар тугтиб, докторлик диссертацияларини ҳимоя қилишди. Иссиқ-совуқларда қийналиб юришди, баъзилар: «Нимага керак экан бунақа азов чекиб, буюралими, йўқми?» дейишарди. Аммо мен домлаимизга мана шу интилиш куч-қувват бағишлаганини бутун тушунаман.

... Барибир, боя айтганимдай, қарши — бу наётган шамнинг сунти липиллашлари, гузал қушиқнинг авжидан охириги яқунга оғиши, қушнинг шомга қийналашшидир. Бизда ганимат деган жуда ажабий бир сўз бор. Мен шу сўзни кексалар сўзининг ёнига қўйгим келарди. Ҳа, бизга улар ганимат, тирикликка ганимат. Майли, ешгида хато яшаганиги тўғайли баъзилар

ри бутун тирговчисиз, кузлари муғлиб бўлсин. Биз уларга «Ажаб бўлибди» дейишдан узимизни тийганимиз яхши. Иложи борича,

уларнинг кунлига қараганимиз, бир оғиз пириин сўз еки илиқ табассум қилганимиз яхши... Тугри, «уларнинг кунлига қаран», дейиш осон, аммо қараш кўп ҳам осон кечавермайди. Чунки бизнинг дунёқарашимиз уз замонамиз, ешпимизга қараб уларникидан фарқ қилади. Уш дунёқараиш йўлларидаги интилишимиз кўпичча улар

дидига мос тушмайди, қабул қилгилари келмайди: уз йуриқларига солмоқчи бўлади. Биз уз ҳақлигимизни исбот қилмоқчи бўламиз. Кўпинча ана шу истақлар туқнашувидан келишмовчилик чиқади. Шошылмайлик, ҳарчанд ҳақ бўлса-да, уларни тушунишга, интилайлик. Дилини оғритиб эмас, юмшатиб уз йуригимизнинг нолуруст эмаслигига ишонтирайлик.

Мен Андижонга борганимда Ибодат ая деган яна бир онахонга рупура бўлдим. Аввал ун туққиз, сунгрок туққиз яшар қизларидан тасодифий улим тўғайли жудо булган бу ая фарзанд доғида қўйиб, муштдеккина бўлиб қолган. Такдир айирганларни-ку уз йўлига, аммо унинг Нуъмонжон оғли тунгич угли ҳам беш йилдан буен онасидан бир мартаям хабар олмас экан. Ая углини қоймайди, «болаларининг роҳатини курсин», дейди. Аммо бир шаҳарда яшаб, нури дийдасини бағрига босолмаган Она аламини унинг муғлиб кузлари айтиб турибди, Майли, Аядан нималидир утган бўлсин, майли, келинга нимадир оғирроқ келган бўлсин. Аммо онани кеҳирадилар-ку, уни айдилар-ку...

Яна бир қизни биламан. Кекса онаси вафот этгач, даласи бошқа танмахрамлик бўлса «Соқолинг турда чирисин, онаминг урнига шунга раво қурдинг», деб кекса кунглини чил-чил синдириб келган...

Инсоннинг бир соат яшашидан ҳақи қолган бўлса-да, унинг қувончдан, бахтдан улдуши бор, назаримда. Ундан маҳрум қилишга ҳеч кимнинг ҳаққи йўққа ухшайди.

Ироласи кучли, яповчан инсонларни ҳаётга уз эътиқодлари, орзу мақсадлари боғлаб турса, қол-

ганларини (хатто, уларни ҳам) бу фойий дунёга бизнинг меҳру муруватимиз, эътибор, диққатимиз боғлаб туради. Бир манара кўзимда қолган. Обрули ташкилотнинг юбилеи бўлаётган эди. Тантанана ташкилот фахрийлари ҳам тақдир этилган. Мажлисдан сунг бир пиёла чойга кетаётиб, ташкилот раҳбари фахрийларни ажратиб, шу ерда хизматда юрган эскироқ «Москвичга» утказди, бир-икки қурқилроқ қийинган меҳмонларини уз «Волга»сига тақдир этди. Шунда фахрийлардан бири: «Бизни «чақирдимми, чақирдимга айтган эканда, ҳурмати юзакчи бўлса, нима қиларди номизга тақдир этиб, биз садақа меҳрга зоримизми?» деб қаттиқ оғринди. Ҳатто, машинадан тушиб кетиб қолмоқчи бўлди. Шерикларнинг «хай-хайлаш» билангига қолди. Нима дедимки-чун? Уларнинг кунгли шунақа — сал нарсга қабарали ва сал нарсга суюнади.

Андижонга борганимда яна бир яхши гапни эшитдим. 100 ёшдан ошган кексалар рўйхатга олиниб, улар жамоат ташкилотларининг меҳри нигоҳларида турар эканлар. Бу нарса «қалр» сўзининг қадрини оширади. Кеча ешлуги, кучи, ғайратини шу эл, шу одамларга сарфлаган кишиларнинг аъзоланили «Ҳа, сўттон сўятгани хор эмас экан», деган яхши бир ҳулоса беради.

Инсон болаи куп нарсани истайди. Аммо ҳамма истақларини рўбга чиқаришнинг иложи йўқ. Тула бахтирлик имкони ҳам қийин. Аммо кексалар бахти бу кўпрок бизу сизга — ҳали бу фаслага етмаганларга боғлиқ. Шундай экан, бу бахтга ҳадлор бўлганимиз яхши.

Қутлибек РАҲИМБОВА

Бу рукни «Сокин суҳбатлар» деб атадик. Зеро сокинликда улугворлик бор. Улугворлик эса сокинликдир. Қадим Шарқимиз узининг дарёдил ва хизирсифат оталари билан ҳаммиса фахрланган, улардан ибрат олган.

Суҳбатларимизда олдид дехқонми, академикми, давлат арбобими, касби қоридан қатъий назар фарзандларнинг узи туғилиб урган оила ҳақидаги, ота-оналари ҳақидаги дил сузлари қаламга олинди.

Марҳамат, суҳбатдошимиз билан танишинг: Бобур Алимов, шоир Шухратнинг угли, «Шарқ» нашриёт-матбаа концерни бош муҳаррири. Оилали, уч угилнинг меҳрибон отаси.

— Бобур ака, отангиз Шухрат домла бетакор ёзувчи ва шоир эдилар. У кишининг одамларга қилган яхшиликлари ва муруватлари ҳақида ҳам кўп эшитганмиз. Отангиз оилада қандай одам эдилар?

— Отам том маънодаги шарқона урф-одат, маданият ва маънавиятнинг намунаси булган оила бошлиги эдилар. Биз, болалариға нисбатан қаттиққўл эдилар. Аммо, қаттиққўллик ортда улкан муҳаббат булар эди. Биз билан кўп гаплашмасалар-ла қилаётган ишлари, ердан сураб келган одамга кумаклашиши еки онамларга хурматларини қуриб намуна олардик. У киши қариндош-уруғга, қуни-қушнингга, маҳалла-куйга ҳам гонг эътиборли эдилар. Отам раҳматли ҳеч биримизни эркалатмаган булсалар-да, ҳар

биримизга бағишлаб биттадан роман эсанлар. Бироқ ҳеч биримизни мақтаб, сента шу асарни бағишладим, демаганлар, биз асар чоп этилгандан сунг уқиб, хурсанд булиб у кишига қалб миннатдорчилигимизни айтиб, таъзим қилардик. У киши ҳеч суз демай, пешонамиздан упиб қуярдилар, холос.

— Уғил бола отага яқин була-

вий қудрат соҳиби булиб гавдаланадилар. Масалан, халқимизнинг улуг адиби Абдулла Қаҳҳор ҳаётининг сунгги кунларида Тошкентдан биргина отамни чақирганлар, сунгги сузларини отамга айтган эканлар, қулларига иккита дафтар бериб еқиб юборишни буюрганлар. Отам то умрининг охиригача Абдулла Қаҳҳорнинг сунгги сузла-

рини ва уша дафтарларга нималар ёзилганини ҳеч кимга айтмадилар. Чунки бу устознинг шоигридаги сунгги васияти эди.

— Бобур ака, сиз олим булдингиз, сиз ҳам таниқли, эътиборли, давримизнинг илгор кишилари орасида юрасиз. Отадан болага эзгулик утади, дедилар. Илик хотиралардан гапирсангиз.

Сокин суҳбатлар

гандек қотиб қолди. Отамнинг кайфиятида узариш сезмадим. Чунки отам елкасиға тун ташлана иккинчи одам, отамнинг ёзувчилар уюшмасидан ҳайдалишиға, кейинчалик қамалишиға сабаб булган одамлардан бири эди.

— Апрель ойининг 19-санасида Узбекистон халқ ёзувчиси Шухрат домланин 80 йиллик юбилейлари булар экан. Туйга қандай тайёргарликлар кетмоқда?

— Отам аслида нечанчи санала тутилганларини узлари ҳам билмасдилар. Фақат урик гуллаганда тутилган эканман, — дердилар. 19 апрел у кишининг қамолдан қайтган кунлари, яъни қайта ёруғликка чиққан кунларидир. Туйга тайёргарлик қизгин. Юбилей кунларини Узбекистон ёзувчилар уюшмасида ва отамнинг «Беш кунлик куёв» комедияси минг мартадан ортиқ қуйилган Аббор Ҳидояттов номидаги театрда утказиш мулжалланмоқда. «Шарқ» нашриёт-матбаа концернида у кишининг дустлари, шоигриларининг хотиралари ёзилган китоб нашр этишга тайёрланмоқда. Хуллас, дйримизда уриклар оптоқ гуллаганда бу нурилик кунларини қуриш насиб этмай кетган падали бузрукворимизнинг туйларини бутун узбек халқи билан биргаллик нишонлаймиз.

— Мазмуни суҳбатингиз учун раҳмат!

Зулфия МҮМИНОВА

ЎРИК ГУЛЛАГАНДА ТУҒИЛГАН АДИБ

ди», дейдилар. Отангиз билан сирдош эдингизми?

— Ҳа, қамолга етгач, мен отамга сирдош булдим. Сабаби, адабиётга қизиқишим, бу борда илмий иш қилаётганим, ижод аҳлини яқши қуришим булса керак.

— Оилани бошқаришда у кишиндан қандай урнак олгансиз?

— Отамлар мен билан акаларимни доим бозорга олиб борардилар. Фақат юк ташувчи сифатда эмас, бозор муомаласини ҳам ургатиш учун. У кишини таниб қолиб, бепул бермоқчи булган одамлардан қаттиқ ранжиб, болаларингизнинг ҳаққи-ку, деб пулни бериб кетардилар.

— Шоир Шухратнинг узига хос сирли томонларидан бирортасини айтиб бера оласизми?

— Отам менин куз унгимда сир у синоатли, муъжиза-

— Отам бир кунни менга иккита тун олиб келишни буюрдилар. Тунни машинанинг орқасига ташлаб Дурмонга йул олдик. Кетдик, Шукурни топайлик, дедилар-да ёзувчилар уйига бошладилар. Борсақ ёзувчиларга ер тақсимлаб берилаётган экан. Ёзувчи Шукур Холмиразев ҳам ушалар орасида қуллари чанг-чунг ер олаётган экан. Отам тунни олиб Шукур аканинг елкасиға ташлаб, «табриклайман, 50 ешта тулибсан укам», дедилар. Ушанда Шукур ака: «Э, узимнинг ҳам эсимда йук», — деб роса қулдилар. Мен ҳам Шукур акамни табриклайдим. Иккинчи тун эса бир кекса юбиларга аталган экан. Уша оламнинг уйига бордик. Отам унинг елкасиға тун ташлаганда, севинч ишларини тия олмади. Бизни кузатар экан, тилдан қол-

ҚАЛБИДА ШЕЪР ЗАВҚИ БОР

Музаффар Туроб қариб қирқ йилдан буён ижод қилиб келмоқда. Қатор шеърый китоблар муаллифи. Бир талай шеърлари қушиққа айланиб қалблардан жой олган.

Музаффар Туроб шеърлиги самимий ва беғубор. У ҳаётда ҳам содда, қалтар инсон. Узоқ йиллар ҳозирги «Қишлоқ ҳаёти» («Қишлоқ ҳақиқати») газетасида ишлади. Айни пайтда Ўзбекистон республикаси радиосининг «Машъал» бош муҳарририясида хизмат қилмоқда.

Музаффар Туроб 60 ёшга кирган булса ҳам овози миатиқнинг қудидек ўткир, қалами кескир. Қал-

би ҳамон шеър завқига лиммолим. Кутлағ ёшингиз муборак бўлсин, хурматли ҳамкасбимиз Музаффар Туроб!

ҚУШИҚ

Ўзбекистон халқ артисти Муножот Йўлчиевага

Овозми бу, тоғдан тушган шалола, Жилгалар жаранги, суроними е. Қай дилни ларзага солмас бу нола, Тугён силсиласи, буроними е.

Қушиқ қанот қоқар сертулдин, серавж,

Оҳанг ороланар хонилларарида. Дентиз шиддати-ла мавж уради, мавж,

Оҳанрабоми бор енишларарида.

Тилингда янграса рангин бир «Ушшоқ».

Не-не ошиқларни сел қилгайсан, сел.

Тинглагани сархуш айлагай «Чоргоҳ»,

Мунис маъшукларни сел қилгайсан, сел.

Шу кичик вужудда шунчалар фиғон,

Эл-юртга дунеча муҳаббатми бу... Токи яшар экан «Муножот», ишон,

Халқнинг арлогида булурсан манту!

ЛОЛАЛАР

Баҳорнинг куркидир сулув лолалар,

Дилда қузғар ҳавас, гулу, лолалар. Нозанинлар янглиг, қаранг, уёла,

ПЕША ПЕШМАЖАН ТАЛЛАР

«Эрга тегиб нима қурдим; устим ялтираб кийим киймадим, қорним туйиб овқат емадим».

(Оилавий жанжалдан)

«Тарвузни суйиб, хотинни суйиб ол».

(Уйланаётган йигитга мас-лаҳат)

«У хотинидан жуда қурқадим.

Хотинининг қораси қуриган захотиёқ зобитни учратган аскардек нав туриб, нафаси чиқмай қолади».

(Улфатлар гурунгидан)

«Чувалчангга ухшаб кўп қимирлайвермасдан тек кетсангчи, шимнинг дазмолини бузаясан».

(Автобусдаги йўловчининг танбеҳи)

Солланиб туришар ҳае, ибоба. Гулу долаларни севмас айтинг, ким? Долалардан яшнар элим, элатим.

Қузлар қамашади тиниқ рангилан, Хонаю, боғларга оро берар у. Гулу долаларни севмас айтинг ким? Долалардан яшнар элим, элатим.

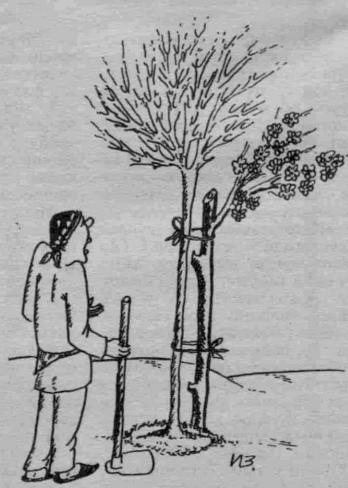
Лолалар, ҳаелим олиб кетурсиз, Гул водийлар оша олис элтурсиз. Едимга тушади қонли урушлар, Тарих булиб қолган машъум юришлар...

Ҳаелим элтасиз қасн, фолалар?! Асрорингиз айтинг, аён, лолалар?! Шу ёруғ қунар деб шахид кетганлар,

Уққа бағирларин қалқон этганлар Қони сизданми деб уйлаб қоламан, Уз-узичча шу куй суйлаб қоламан... Порлаб лов-лов енинг, алвон лолалар,

Чудек оловланинг, алвон лолалар

Музаффар ТУРОБ

Рассом Илҳом ЗОЙИРОВ

Оила ва жамият

Муассисларимиз: Ўзбекистон Республикаси Хотин-қизлар қўмитаси, Болалар жамғармаси ва «Соғлом авлод учун» Халқаро хайрия жамғармаси

Шиоримиз:
Оила - жамият фахри

БОШ МУҲАРРИР: ДИЛБАР САИДОВА

Телефонлар:
Бош муҳаррир - 133-28-20
Котибият - 34-86-91
Эълонлар бўлими - 136-56-52

МАНЗИЛИМИЗ
Тошкент- 700000,
Амир Темур кўчаси,
1-тор кўча, 2-уй.

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмаҳонаси. Манзил Тошкент, Буюк Турон кўчаси, 41-уй. Босишга топшириш вақти -20.00 Босишга топширилди - 19.30

Ҳомий
«Матбуот тарқатувчи» акциядорлик жамияти

Обуна индекси - якка обуначилар учун 176
ташкilotлар учун 177

Руйхатга олиш № 33
Буюртма Г-01075
29711 нусхада чоп этилди.
Формати А-3, ҳажми 2 босма табоқ.
Чоршанба кунлари чиқади.
Баҳоси эркин нарҳда.
Навбатчи Комил ТОШ

Бу рўкни «Сокин суҳбатлар» деб атадик. Зеро сокинликда улғурлик бор. Улғурлик эса сокинликдир. Қадим Шарқимиз узининг дарёдаги ва хизирсифат оталари билан ҳамшира фахрланган, улардан ибрат олган.

Суҳбатларимизда олдий леҳконми, академикми, давлат арбобими, касби коридан қатъий назар фарзандларнинг узи тугилиб усган оила ҳақидаги, ота-оналари ҳақидаги дил сузлари қаламга олинади.

Марҳамат, суҳбатдошимиз билан танишинг: Бобур Алимов, шоир Шўхратнинг ўғли, «Шарқ» нашриёт-матбаа концерни бош муҳаррири. Оилани, уч уғлининг меҳрибон отаси.

— Бобур ака, отангиз Шўхрат домла бетақроқ ёзуви ва шоир эдилар. У кишининг одамларга қилган яхшиликлари ва мурувватлари ҳақида ҳам кўп эшитганмиз. Отангиз оилада қандай одам эдилар?

— Отам том маънодаги шарқона урф-одат, маданият ва маънавиятнинг намунаси булган оила бошлиғи эдилар. Биз, болаларига нисбатан қаттиққўл эдилар. Аммо, қаттиққўллик ортида улкан муҳаббат булар эди. Биз билан кўп гаплашмасалар-да қилаётган ишлари, ердан сураб келган одамга кумаклашиши ёки онамларга хурматларини қуриб намуна олардик. У киши қариндош-уруғга, қўни-қўшиғига, маҳалла-қўйга ҳам гоёт эътиборли эдилар. Отам раҳматли ҳеч биримизни эркатланмаган булсалар-да, ҳар

биримизга бағишлаб биттадан роман ёзганлар. Бироқ ҳеч биримизни мактаб, сента шу асарни бағишладим, демаганлар, биз асар чоп этилгандан сунг ўқиб, хурсанд бўлиб у кишига калб миннатдорчилигимизни айтиб, таъзим қилардик. У киши ҳеч суз демай, пешонамиздан ишпи қўярдилар, холос.

— «Уғил бола отага яқин була-

вий қудрат соҳиби булиб гавдаланадилар. Масалан, халқимизнинг улғурлиги Абдулла Қаҳҳор ҳаётининг сунгги кунларида Тошкентдан биргина отамни чақирганлар, сунгги сузларини отамга айтган эканлар, қўлларига иккита дафтар бериб ёқиб юборишни буюрганлар. Отам то умрининг охиригача Абдулла Қаҳҳорнинг сунгги сузла-

рини ва уша дафтарларга нималар ёзилганини ҳеч кимга айтмадилар. Чунки бу устознинг шогирдига сунгги васияти эди.

— Бобур ака, сиз олим булдингиз, сиз ҳам таниқли, эътиборли, давримизнинг илғор кишилари орасида юрасиз. Отадан болага эзгулик ўтади, дедилар. Илик хотиралардан гапирсангиз.

Сокин суҳбатлар

гандек қотиб қолди. Отамнинг кайфиятида узғариш сезмадим. Чунки отам елкасига тун ташлаган иккинчи одам, отамнинг ёзувчилар уюшмасидан ҳайдалишига, кейинчалик қамалишига сабаб булган одамлардан бири эди.

— Апрель ойининг 19-санасида Ўзбекистон халқ ёзувчиси Шўхрат домланинг 80 йиллик юбилейлари булар экан. Туйга қандай тайёргарликлар кетмоқда?

— Отам аслида нечанчи санада тугилганларини узлари ҳам билмасдилар. Фақат урик гуллаганда тугилган эканман, — дердилар. 19 апрел у кишининг қамоқдан қайтган кунлари, яъни қайта ёруғликка чиққан кунларидир. Туйга тайёргарлик қизгин. Юбилей кунларини Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмасида ва отамнинг «Беш кунлик кувё» комедияси минг мартадан ортқ қўйилган Аббор Ҳидоятлов номидаги театрда ўтказиш мулжалланмоқда. «Шарқ» нашриёт-матбаа концернида у кишининг дустлари, шогирдларининг хотиралари ёзилган китоб нашр этишга тайёрланмоқда. Хуллас, дийримизда уриқлар опшоқ гуллаганда бу нурилик кунларни қуриш насиб этмай кетган падари бузрукворимизнинг туйларини бутун ўзбек халқи билан биргаликда нишонлаймиз.

— Мазмунли суҳбатингиз учун раҳмат!

Зулфия МҮМИНОВА

ЎРИК ГУЛЛАГАНДА ТУГИЛГАН АДИБ

ди», дейдилар. Отангиз билан сирдош эдингизми?

— Ҳа, камолга етгач, мен отамга сирдош буддим. Сабаби, адабиётга қизиқишим, бу борада илмий иш қилаётганим, ижод аҳлини яхши қуришим булса керак.

— Оилани бошқаришда у кишидан қандай урнок олгансиз?

— Отамлар мен билан акаларимни доим бозорга олиб борардилар. Фақат юк ташувчи сифатда эмас, бозор муомаласини ҳам ургатиш учун. У кишини таниб қолиб, бепул бермоқчи булган одамлардан қаттиқ ранжиб, болаларингизнинг ҳаққи-ку, деб пулни бериб кетардилар.

— Шоир Шўхратнинг узига хос сирли томонларидан бирортасини айтиб бера оласизми?

— Отам менинг кўз унгимда сиру синоатли, муъжиза-

— Отам бир кун менга иккита тун олиб келишни буюрдилар. Тунни машинанинг орқасига ташлаб Дурмонга йўл олдик. Кетдик, Шўкурни топайлик, дедилар-да ёзувчилар уйига бошладилар. Борсақ ёзувчиларга ер тақсимлаб берилаётган экан. Ёзувчи Шўкур Холмирзаев ҳам ушалар орасида қўллари чанг-чунг ер олаётган экан. Отам тунни олиб Шўкур аканинг елкасига ташлаб, «табриклайман, 50 ешга тулибсан укам», дедилар. Ушанда Шўкур ака: «Э, узимнинг ҳам эсимда йўқ», — деб роса қуддилар. Мен ҳам Шўкур акамни табриклайдим. Иккинчи тун эса бир кекса юбиларга атаган экан. Уша одамнинг уйига бордик. Отам унинг елкасига тун ташлаганда, севинч ёшларини тия олмади. Бизни кузатар экан, тилдан қол-

ҚАЛБИДА ШЕЪР ЗАВҚИ БОР

Музаффар Туроб қарийб қирқ йилдан буюн ижод қилиб келмоқда. Қатор шеърли китоблар муаллифи. Бир талай шеърлари қўшиққа айланиб қалблардан жой олган.

Музаффар Туроб шеърини самимий ва безубор. У ҳаётда ҳам содда, калтар инсон. Узёқ йиллар ҳозирги «Қишлоқ ҳаёти» («Қишлоқ ҳақиқати») газетасида ишлади. Айни пайтда Ўзбекистон республикаси радиосининг «Машъал» бош муҳарририятида хизмат қилмоқда.

Музаффар Туроб 60 ёшга кирган бўлса ҳам овози милтиқнинг ўқидек ўткир, қалами кескир. Қал-

би ҳамон шеър завқига лиммолим.

Кутлуғ ёшингиз муборак бўлсин, хурматли ҳамкасбимиз Музаффар Туроб!

ПЕША ТЕТМАТАН ТАТЛАР

«Эрга тегиб нима курдим; устим ялтираб кийим киймадим, қорним туйиб овқат емадим.»

(Оилавий жанжалдан) ***

«Тарвузни суйиб, хотинни суйиб ол.»

(Уйланаётган йигитга мас-лаҳат) ***

«У хотинидан жуда қўрқадим.»

Хотинининг қораси қуринган заҳотиёқ зобитни учратган аскардек нав туриб, нафаси чиқмай қолади.»

(Улфатлар гурунгидан) ***

«Чувалчангга ухшаб кўп қимирлайвермасдан тек кетсангчи, шимнинг дазмолини бузаясан.»

(Автобустаги йўловчининг танбеҳи) ***

Солданиб туришар ҳаё, ибоба. Гулу доларларни севмас айтинг, ким? Лолалардан яшнар элим, элатим.

Кўзлар қамашади тиниқ рангидан, Хонаю, боғларга оро берар у. Гулу доларларни севмас айтинг ким? Лолалардан яшнар элим, элатим.

Лолалар, ҳаёлим олиб кетурсиз, Гул водийлар оша одис элтурсиз. Ёдимга туплади қонли урушлар, Тарих булиб қолган машъум

юрришлар... Ҳаёлим элтасиз қаён, лолалар?! Асрорингиз айтинг, аён, лолалар?! Шу ёруғ кунлар деб шахид

кетганлар, Уққа бағирларин қалқон этганлар Қони сизданми деб уйлаб қоламан, Уз-узимча шу куй суйлаб қоламан... Порлаб лов-лов енинг, алвон

лолалар, Чўгдек оловланинг, алвон лолалар Музаффар ТУРОБ

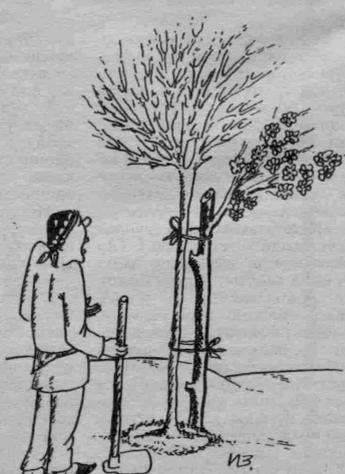
«Дуст келиб душманнинг ишпани қилмасин, қани ичдик.» (Қадаҳ сўзи) ***

«Меҳмонга борганда кавуш остонада қолиб, оёқ ичкарига кириб кетали.»

(Шофёр ҳасратидан) ***

«Тухум тугмайдиған товуққа дон берадиган замон эмас.» (Тижоратчининг шиори) ***

Комил ТОШ

Рассом Илҳом ЗОЙИРОВ

ҚУШИҚ

Ўзбекистон халқ артисти Муножот Йўлчиевага

Овозми бу, тоғдан тушган шалоло, Жилгалар жаранги, суроним ё. Қай дилини ларзага солмас бу нола, Тугён силсиласи, буроними ё.

Қушиқ қанот қоқар сертудқин, серавж, Оҳанг ороланар хонишларида. Денгиз шиддати-ла мавж уради, мавж, Оҳанрабоми бор ёнишларида.

Тилингда янграса рангин бир «Ушшоқ»,

Не-не ошиқларни сел қилгайсан, сел.

Тинглаганни сархуш айлагай «Чоргоҳ»,

Мунис маъшукларни сел қилгайсан, сел.

Шу кичик вужудда шунчалар фиғон, Эл-юртга дунеча муҳаббатми бу... Токи яшар экан «Муножот», ишон, Халқнинг ардоғида булурсан мангу!

ЛОЛАЛАР

Баҳорнинг кўркидири судув лолалар, Дилда кўзгар ҳавас, гулу, лолалар. Нозанинлар янглиг, қаранг, уела,

Оила ва жамият

Муассисларимиз: Ўзбекистон Республикаси Хотин-қизлар кўмитаси, Болалар жамғармаси ва «Соғлом авлод учун» Халқаро хайрия жамғармаси

Шиоримиз: Оила - жамият фахри

БОШ МУҲАРРИР: ДИЛБАР САИДОВА

Телефонлар: Бош муҳаррир - 133-28-20 Котибият - 34-86-91 Ўзлонлар бўлими - 136-56-52

МАНЗИЛИМИЗ Тошкент- 700000, Амир Темура кўчаси, 1-тор кўча, 2-уй.

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмаҳонаси. Манзил Тошкент, Буюк Турун кўчаси, 41-уй. Босишга топшириш вақти - 20.00 Босишга топширилди - 19.30

Ҳомий «Матбуот тарқатувчи» акциядорлик жамияти

Обуна индекси - яққа обуначилар учун 176 ташкилотлар учун 177 Рўйхатга олиш № 33 Буюртма Г- 01075 29711 нусхада чоп этилди. Формати А-3, ҳажми 2 босма табок. Чоршанба кунлари чиқади. Баҳоси эркин нарҳда. Навбатчи Комил ТОШ